

# 1914. - sjećanje na Prvi svjetski rat: novac, medalje i odlikovanja

---

**Bilić, Tomislav; Nađ, Miroslav; Mirnik, Ivan**

**Authored book / Autorska knjiga**

*Publication status / Verzija rada:* **Published version / Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)**

*Publication year / Godina izdavanja:* **2014**

*Permanent link / Trajna poveznica:* <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:300:325425>

*Rights / Prava:* [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

*Download date / Datum preuzimanja:* **2025-01-19**



*Repository / Repozitorij:*

[AMZdepo - Repository of the Archaeological Museum in Zagreb](#)





Tomislav Bilić  
Miroslav Nađ  
Ivan Mirnik

# Sjećanje na Prvi svjetski rat

NOVAC, MEDALJE I ODLIKOVANJA

# 1914.

**1914.**

Sjećanje na  
Prvi svjetski rat

Novac, medalje  
i odlikovanja



## KATALOG

### Nakladnik

Arheološki muzej u Zagrebu

### Za nakladnika

Jacqueline Balen

### Urednici

Tomislav Bilić, Miroslav Nađ

### Autori tekstova

Tomislav Bilić, Miroslav Nađ, Ivan Mirnik

### Autori kataloških jedinica

1914. u Arheološkom muzeju u Zagrebu:

T. Bilić, I. Mirnik (br. 1–52)

Novčane jedinice i monetarni sustavi zaraćenih država 1914. godine:

T. Bilić, M. Nađ (br.1–85)

Godina 1914. u hrvatskom medaljerstvu:

I. Mirnik (Br. 1–11)

Odlikovanja, vojno znakovlje, značke i prstenje:

I. Mirnik, M. Nađ (br. 1–35, 40–48), M. Bunčić (br. 36–39)

### Lektura

Božena Bunčić

### Fotografije

Igor Krajcar

### Oblikovanje i priprema za tisak

Srećko Škrinjarić

### Tisak

Tiskara Zelina

### Naklada

300 primjeraka

**ISBN:** 978-953-6789-83-2

**CIP** zapis dostupan u računalnome katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 880997.

## IZLOŽBA

### Organizator

Arheološki muzej u Zagrebu

### Vrijeme trajanja

27. lipnja - 28. rujna 2014. god.

### Autori izložbe

Tomislav Bilić, Miroslav Nađ, Ivan Mirnik

### Autori likovnog postava

Srećko Škrinjarić, Tomislav Bilić, Miroslav Nađ

### Oblikovanje postera i priprema za tisak

Srećko Škrinjarić

### Tehnička realizacija postava

Tehnička služba AMZ

### Konzervatorsko-restauratorski radovi

Damir Doračić

### Realizacija pedagoškog programa

Anja Bertol

### Zvučna podloga

Promenadni koncert vojne glazbe

Carske i kraljevske 53. i 70. pješačke pukovnije u Zagrebu

### Posuditelj građe

Hrvatski povijesni muzej

### Izložba je ostvarena sredstvima

Ministarstva kulture Republike Hrvatske

# 1914.

## Sjećanje na Prvi svjetski rat

### Novac, medalje i odlikovanja



Zagreb, 2014.



Želja za mirom; medalja; av.; Kat. 46.

# Sadržaj

## Tomislav Bilić

1914. u Arheološkom muzeju u Zagrebu – nabava materijala za Numizmatičku zbirku	7
Katalog novca i medalja	12

## Tomislav Bilić, Miroslav Nađ

Novčane jedinice i monetarni sustavi zaraćenih država 1914. godine	27
---	----

## Ivan Mirnik

Godina 1914. u hrvatskom medaljerstvu	45
Katalog medalja	48

## Miroslav Nađ

Odlikovanja, vojno znakovlje, značke i prstenje	53
Katalog odlikovanja, vojnog znakovlja, značaka i prstenja	58

Literatura	77
------------	----





## 1914. u Arheološkom muzeju u Zagrebu – nabava materijala za Numizmatičku zbirku

Prva godina Velikog rata nije ostavila prevelikog traga na dotadašnje uvriježeno poslovanje Arheološkog muzeja u Zagrebu, uključujući naravno i Numizmatički odjel. Prva polovica godine, iako puna napetosti, ionako je bila zadnje polugodište mira, koje je manje-više zaključeno Sarajevskim atentatom 28. lipnja. Druga polovica godine potpuno je drugačija priča: 28. srpnja objavljen je rat Srbiji, 12. kolovoza izvršena je invazija preko Drine, a istoga mjeseca Austro-Ugarska je suočena i s ruskom invazijom Galicije. Ratovanje na dva fronta (sljedeće godine situacija će se dodatno pogoršati otvaranjem talijanskog ratišta) nagovijestilo je probleme s kojima će se država suočavati tijekom svih pet godina Velikog rata.

1914. godine ravnatelj Arheološkog odjela Narodnoga muzeja u Zagrebu (današnjeg Arheološkog muzeja) bio je Josip Brunšmid, prvi stručno obrazovani arheolog u Hrvatskoj. Ravnateljem je postao još 1895. godine, dvije godine nakon što je zaposlen kao kustos Arheološkog odjela. Ravnateljem te institucije ostao je sve do umirovljenja 1924. godine, no u Muzeju je radio, na numizmatičkoj zbirci, sve do 1927. godine.

Brunšmid je bio izuzetan stručnjak u svakom pogledu, širokih interesa i beskonačne energije. No numizmatika je tijekom čitave Brunšmidove karijere bila njegov primarni, ili jedan od primarnih, profesionalnih interesa. Vidljivo je to iz golemog broja članaka objavljenih u muzejskom časopisu krajem 19. i početkom 20. st., kada su čitavi svesci proizašli upravo iz njegova pera. Kako je to pedantno izračunao Stojan Dimitrijević, Brunšmid je za svog radnog vijeka na numizmatičkoj zbirci AMZ-a inventirao 67708 primjeraka novca, za što je bilo potrebno više od sedam godina svakodnevnog rada od po osam sati!

Brunšmidovo se upravljanje Arheološkim odjelom Narodnoga muzeja u Zagrebu s pravom naziva „najsajnijom erom u povijesti muzeja te zlatnim dobom Muzeja“. Međutim, ta ocjena se može primijeniti samo na razdoblje prije – uključivo barem prvu polovicu 1914. godine – Velikog rata. Nažalost, ratno vrijeme, kao i poratno razdoblje, vrijeme je stagnacije ili čak nazadovanja zagrebačkog Arheološkog muzeja.

Međutim, sve to je u prvoj polovici 1914. godine bila još uvijek daleka budućnost. Mreža muzejskih povjerenika te godine, barem u okviru Monarhije, nastavila je uobičajeno funkcionirati, što je rezultiralo „normalnim“ priljevom numizmatičkog materijala. Također, financiranje otkupa, uključujući međunarodno tržište, i dalje je normalno funkcioniralo, tako da su te godine nabavljeni neki uistinu vrijedni i značajni numizmatički predmeti.

Od trgovca antikvitetima dr. Franza Walle iz Beča tako je otkupljena savršeno očuvana makedonska srebrna tetradrahma Filipa II. iskovana u Pelli između 348. i 336. g. pr. Kr. Na licu tog novca prikazana je Zeusova ovjenčana glava, a na naličju konjanik i natpis ΦΙΛΙΠΠΟΥ (kat. 2). Taj tip novca kasnije su često oponašali keltsko-barbarski narodi koji su naseljavali Balkanski poluotok i Srednju Europu te je dobro zastupljen u zagrebačkoj Numizmatičkoj zbirci. Od istog trgovca iste godine otkupljene su još dvije makedonske srebrne tetradrahme kovane za Filipova nasljednika Aleksandra III. Velikog. Na ovom novcu, kovanom na čitavom području Aleksandrova golemog imperija, prikazan je vladar na licu s ovnujskim rogovima (simbolom boga Zeusa-Amona) i Heraklovom lavljom kožom, dok je na naličju prikaz Zeusa koji sjedi i u desnoj ruci drži orla, simbol svoje i kraljevske moći (kat. 3-4). Ova dva konkretna primjerka kovana su u Babilonu između 311. i 305. g. pr. Kr. Taj novac bio je vrlo popularan na Mediteranu, a dobro je zastupljen u zagrebačkoj Numizmatičkoj zbirci. Činjenica da Brunšmid nije propustio otkupiti ove vrhunski sačuvane primjerke relativno uobičajenog, iako vrlo vrijednog, novca 1914. godine govori da je poslovanje Arheološkog odjela Narodnoga muzeja u Zagrebu funkcioniralo unutar uobičajenih okvira.

Iste godine za muzej je nabavljeno i nekoliko primjeraka italsko-rimskog brončanog lijevanog novca koji se uobičajeno naziva *aes grave* (kat. 5). Novac je lijevan tijekom Prvog punskog rata polovinom 3. st. pr. Kr., a relativno se često nalazi na području gorske Hrvatske, osobito u tzv. mazinskom tipu ostava.

Tijekom 1914. godine znatno je obogaćena i zbirka rimskog republikanskog novca, koji je također vrlo čest u našim krajevima (kat. 6-9). Za razliku od makedonskog novca, kojeg smo upravo spomenuli, rimski republikanski novac uglavnom je 1914. stigao u muzej kao poklon uglednog zagrebačkog industrijalca Stjepana pl. Daubachyja, koji je iste godine (u travnju) i preminuo. Nažalost, nisu nam poznate okolnosti nalaza i način na koji su te kovanice stigle u njegov posjed, ali činjenica da su uglavnom dosta istrošeni govori u prilog mogućnosti da su pronađeni kao pojedinačni nalazi ili kao dio ostave (ili ostava) koje su se sastojale od novca koji je duže vrijeme bio u upotrebi. Naime, rimski republikanski novac, osobito novac Marka Antonija (kat. 9), bio je u upotrebi i duboko u vrijeme Carstva, sve do sredine 3. st.

Znatna količina rimskog carskog novca, uglavnom brončanog, ali i srebrnog, također je stigla u Numizmatičku zbirku Arheološkog odjela Narodnog muzeja tijekom zadnje godine mira i prve godine rata. Rimski carski novac, osobito brončani, vrlo je čest u našim krajevima, a jedna od kovnica – Siscia, u današnjem Sisku – djelovala je od Galijenovog vremena nadalje kao izvor kovanica za lokalno, ali ne samo usko lokalno, područje Panonije. Razni brončani novac (asevi, dupondiji, sesterciji, kvadransi, rijetko semisi, kasniji antoninijani, numi, centenionali i dr.), srebrni novac (denar, od ranog 3. st. antoninijan) te zlatnici (aurei, solidi) često se nalaze na našem području, ali nisu samo takvi nalazi bili izvor za popunjavanje Numizmatičke zbirke. Primjerice, Brunšmid je te godine otkupio jednu Kaligulinu drahmu otkovanu u carskoj kovnici u Cezareji u Kapadokiji (relativno rijetka na našim prostorima) od istog trgovca antikvitetima dr. Franza Walle iz Beča od kojeg su otkupljene makedonske tetradrahme opisane u gornjem tekstu (kat. 11). Istovremeno, otkupljivani su i nalazi novca s lokalnog područja, kao npr. relativno česti Domicijanov brončani as (kovan za vrijeme vladavine njegovog oca Vespazijana) pronađen u Kupi kod Siska (kat. 12).

Osobito vrijedi istaknuti brončani medaljon carice Salonine otkupljen iste godine kod trgovca antikvitetima iz Beča Wilhelma Trinksa (kat. 13). Na aversu medaljona prikazano je poprsje ove Galijenove supruge, a na reversu rukovanje cara i carice, uz natpis CONCORDIA AVGVSTORVM, sugerirajući preko bračnog sklada stabilnost same države.



*Izbor Karla VI. za cara 12. X. 1711. g.: medalja, rv.; Kat. 39*

Bizantski novac nije u osobito velikom broju stigao u Numizmatičku zbirku Arheološkog odjela Narodnog muzeja tijekom 1914. godine. No taj nedostatak kvantitete nadoknađen je kvalitetom materijala: od već spomenutog Stjepana pl. Daubachyja na poklon je primljen bizantski zlatni solid cara Marcijana iz sredine 5. st. (kat. 14), koji se još uvijek može podvesti pod rimski monetarni sustav, dok je od B. Merćepa otkupljen također bizantski zlatnik (*hyperpyron*) Aleksija I. Komnena iz kasnog 11./ranog 12. st. pronađen u Trebinju, koji se pojavio kao rezultat upravo Aleksijeve monetarne reforme iz 1092. godine (kat. 15). Bizantski su zlatnici bili u optjecaju na našim područjima tijekom čitavog srednjeg vijeka, nekad zastupljeni u manjoj mjeri, nekad više, a njihov priljev, iako sporadičan, bio je relativno postojan.

Od akvizicija 1914. godine osobito je značajan skupni nalaz slavonskih denara, tzv. banovaca, iz Poljančana kod Bjelovara. Ostava novca otkupljena je od Karla Nubera, osječkog kolekcionara numizmatike, koji se zbog svojeg nepoštivanja cjelovitosti skupnog nalaza novca našao u sukobu s Brunšmidom. Bez obzira na te nesuglasice Brunšmid je ovu vrlo značajnu ostavu, pronađenu još 1899. godine, otkupio od Nubera (kat. 16-30). Točnije, otkupio je 117 primjeraka srebrnih denara, a cjelovita ostava sadržavala je više od 120 primjeraka istog tipa novca (još 6 primjeraka dospjelo je u Pakrac). Najvjerojatnije je ukopana početkom 14. st., u burnim vremenima kada su se za Ugarsko-hrvatsko prijestolje, u prvom redu, borili Karlo Robert Anžuski i češki prijestolonasljednik i kasnije kralj Vjenceslav III., kao i neki drugi kandidati za prijestolje i njihovi zagovaratelji u zemlji. Izuzetno kvalitetni slavonski denari kovani su od oko 1235. g. do oko 1364. g. u Pakracu (u početku) i Zagrebu, a vrlo brzo nakon što su uvedeni istisnuli su iz optjecaja tzv. srebrne frizatike, koji su dotad bili u općoj upotrebi na našim prostorima. Na licu „banovaca“ nalazio se poznati prikaz kune, a na naličju dvostruki križ s polumjesecom i zvijezdom te dvije okrunjene glave.

Kasnosrednjovjekovni novac također je bio nabavljan tijekom 1914. godine. Riječ je, u prvom redu, o ugarskim zlatnicima, zlatnim forintama, kovanim za vrijeme ugarsko-hrvatskih kraljeva Žigmunda (kovan u razdoblju 1387.-1401. g.), Ladislava V. (kovan 1454. g.) te Matije Korvina (kovan u razdoblju 1458.-1466. g.) (kat. 31-33). Dva od tri primjerka (Žigmundov i Korvinov novac) na poklon su primljeni od već više puta spomenutog Stjepana pl. Daubachyja, čija je donacija 1914. godine uistinu obogatila Numizmatičku zbirku i može se smatrati najznačajnijom prinovom za tu godinu. Da su otkupi 1914. godine bili na razini onih prethodnih godina, ako ne i povećanog opsega, svjedoči još nekoliko vrijednih zlatnika, koji su nabavljeni iste godine. Postoji mogućnost da je tadašnji ravnatelj J. Brunšmid svjesno i ciljano „ulagao“ sredstva u čvrstu i uvijek konvertibilnu valutu, zlato, predviđajući izbijanje rata i neizbježnu prateću tešku financijsku situaciju u zemlji.

Iste godine nabavljene su i brojne srebrne medalje, mahom austrijske, odnosno rimsko-njemačke, uglavnom kupljene od već više puta spominjanog bečkog trgovca antikvitetima dr. Franza Walle ili frankfurtskog trgovca antikvitetima Albera Cahna, ili nabavljane po aukcijama u Berlinu (E. Rappaport, R. Kube) (kat. 38-46). Medalje su se izrađivale za posebne prigode (obilježavana su tako nastupanja na prijestolje, vjenčanja, završeci ratova itd.), a izrađivali su ih vrhunski majstori medaljeri 18. st. kao što su Adam Rudolf Werner, Jan Leonard Oexlein, Anton Franz Widemann, Johann Martin Krafft i dr.). Numizmatička zbirka je 1914. godine uistinu obogaćena imponantnim brojem i kakvoćom medalja Svetog Rimskog Carstva Njemačke Narodnosti 17.-19. st., kojima se može ilustrirati politička i društvena povijest toga razdoblja.

Pored rimsko-njemačke, Brunšmid je 1914. godine nabavio i znatan broj vrlo kvalitetnih francuskih medalja i plaketa nastalih u razdoblju „la belle époque“. Te su medalje i plakete uglavnom kupljene kod već spomenutog frankfurtskog trgovca antikvitetima Alberta Cahna. Tadašnji direktor Arheološkog odjela Narodnog muzeja pozorno je pratio suvremenu medaljersku umjetnost, uključivo francusku, pa ne čudi što je odlučio obogatiti zagrebačku zbirku ovim izuzetno vrijednim predmetima koje su izradili eminentni francuski medaljeri zadnje četvrtine 19. st. Neke od „zagrebačkih“ medalja i plaketa bile su izložene na stalnoj izložbi u svečanoj dvorani palače pariške kovnice (kat. 47-52).

Naposljetku, 1914. godine Brunšmid je od samog autora, znamenitog hrvatskog kipara Roberta Frangeša-Mihanovića, otkupio srebrnu značku, članski znak jahačkog odjela Hrvatskog sokolskog društva. Kako je taj znameniti hrvatski kipar tijekom svoje karijere izradio svega dvadeset i tri medalje (osamnaest posjeduje Numizmatički odjel AMZ-a), jasna je važnost ovog, na prvi pogled, manje atraktivnog predmeta (kat. 37).

Aktivnosti muzeja u nabavi suvremenih medalja i plaketa 1914. godine nastavak su uvriježene prakse po kojoj je Numizmatički odjel po svojoj naravi zapravo kabinet i nacionalna zbirka, čiji se dometi ne zaustavljaju – kronološki i po bilo kojoj drugoj osnovi – strogo na arheološko-numizmatičkom materijalu niti na granicama tada Kraljevine Hrvatske i Slavonije.

Ovaj kratki pregled nabave numizmatičkih predmeta 1914. godine, zadnje godine mira i prve godine Velikog rata, već na prvi pogled sugerira razinu aktivnosti muzejskog ravnatelja Josipa Brunšmida. Tijekom te godine u muzej je dospjela velika količina numizmatičkih predmeta, bilo otkupom po raznim europskim aukcijama ili kod poznatih europskih trgovaca antikvitetima bilo darovima ili otkupom od lokalnih posjednika materijala. Među posljednjima ističe se poznata zagrebačka javna ličnost Stjepan pl. Daubachy, koji je te godine svojom darežljivom donacijom uistinu obogatio Numizmatičku zbirku Arheološkog odjela Narodnog muzeja. Nažalost, porijeklo numizmatičkog materijala koji je tom donacijom dospio u muzej, tj. njegova arheološka provenijencija, nisu poznati. Još jedna izuzetno bitna akvizicija je otkup ostave slavonskih denara iz Poljančana od numizmatičara Karla Nubera, čime je ona sačuvana od gotovo izvjesnog raspršivanja. Naposljetku, otkupi austrijskih medalja, uglavnom 18. st., kao i francuskih medalja i plaketa s kraja 19. st. postavili su zagrebačku zbirku uz bok sličnim numizmatičkim kabinetima kakve su tada i danas posjedovali Beč, Pariz i London.

Sa 1914. godinom, može se reći, završava zlatno doba Arheološkog odjela Narodnog muzeja. Već sljedeće godine aktivnosti u nabavi materijala znatno su smanjene, iako nisu potpuno zamrle. Teški udarci koje je Austro-Ugarska Monarhija trpjela na bojnom polju kao i njezina politička, društvena i ekonomska nestabilnost na unutaršnjem, reflektirale su se i na rad i poslovanje Arheološkog odjela Narodnog muzeja. Ipak, do kraja Velikog rata 1918. godine nabava numizmatičkog materijala nije zamrla; nakon stvaranja nove države i ujedinjenja s Kraljevinom Srbijom situacija se ipak znatno promijenila. Iako su djelatnici muzeja i u narednom razdoblju davali sve od sebe da održe prijeraatnu razinu aktivnosti muzeja u nabavi materijala, to iz raznoraznih razloga (političkih, društvenih, ekonomskih) nije bilo moguće učiniti. I danas sa sjetom i nemalom zavisti gledamo na zlatno doba muzeja, na činjenicu da je muzej tada bio značajan faktor na međunarodnom numizmatičkom tržištu, da se mogao ravnopravno nositi sa – sada potpuno dominantnim – ilegalnim tržištem, kao i da je tada odnos građana prema muzeju i nacionalnoj kulturi ipak bio donekle drugačiji nego što je to slučaj danas.

**NOVAC****GRČKA****1. Makedonija, tetrobol**

Philippus II., oko 359.-oko 336. pr. Kr.

AR. Dim.: 14 mm. Težina: 2,37 g. Pol. kal.: 12.

Av.: Apolonova glava, s tenijom, nad. b.k.

Rv.: ΦΙΛΙΠΠΟΥ gore; nagi konjanik jaši nad.

(1914) Porijeklo: Gjon Noce, Beograd. Vrlo lijepo sačuvan.

538: ZAG A8058

Neobjavljeno

**2. Makedonija, tetradrahma (kovnica: Pella)**

Philippus II., oko 348.-oko 336. pr. Kr.

AR. Dim.: 25 mm. Težina: 14,22 g. Pol. kal.: 1.

Av.: Zeusova glava, s lovorovim vijencem nad. b.k.

Rv.: ΦΙΛΙΠ ΠΟΥ; konjanik jaši nad., u lij. drži uzde, u d. grančicu; ispod, munja; b.k.

(1914). Porijeklo: dr. Franz Walla, Wien. Vrlo lijepo sačuvan.

538: ZAG A8057

Lit.: SNG Alpha 271/272

Neobjavljeno

**3. Makedonija, tetradrahma (kovnica: Babilon)**

Alexander III., oko 311.-oko 305. pr. Kr.

AR. Dim.: 26 mm. Težina: 16,93 g. Pol. kal.: 7.

Av.: glava Herakla, s lavljom kožom, nad.

Rv.: ΒΑΣΙΛΕΩΣ dolje; ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ okomito d; Zeus sjedi na prijestolju nal.; u ispruženoj d. drži orla, u lij. dugačko žezlo; u l. polju MI i srp(?); ispod trona, monogram u vijencu; b.k.

(1914). Porijeklo: dr. Franz Walla, Wien. Vrlo lijepo sačuvan.

538: ZAG A8059

Lit.: Price 3768

Neobjavljeno

**4. Makedonija, tetradrahma (kovnica: Babilon)**

Alexander III., oko 311.-oko 305., pr. Kr.

AR. Dim.: 25x28 mm. Težina: 16,95 g. Pol. kal.: 7.

Av.: glava Herakla, s lavljom kožom, nad. b.k.

Rv.: ΒΑΣΙΛΕΩΣ dolje; ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ okomito d; Zeus sjedi na prijestolju nal.; u ispruženoj d. drži orla, u lij. dugačko žezlo; ispod trona, monogram u vijencu; b.k.

(1914). Km av., rv. Porijeklo: dr. Franz Walla, Wien. Oštećen.

538: ZAG A8254

Lit.: Price 3751

Neobjavljeno

**RIM****5. Republika, as (kovnica: Rim)**

Anonimni kovnički magistrat, 265.-242. pr. Kr.

AE. Dim.: 56x62 mm. Težina: 250,34 g. Pol. kal.: 13.

Av.: Glava Rome s kacigom d.; iza, -.

Rv.: Kotač sa šest žbica; između dvije, I.

(1914). Porijeklo: K. Nuber. Dobro sačuvan.

538: ZAG B1316

Lit.: RRC 24.3

Neobjavljeno





6. Republika, denar (kovnica: Rim)  
C. Cornelius Lentulus, 76.-75. pr. Kr.  
AR. Dim.: 18 mm. Težina: 3,61 g. Pol. kal.: 6.  
Av.: G•P•R; poprsje zaogrnutog Genija rimskog naroda d., kose povezane trakom; žezlo preko ramena; b.k.  
Rv.: l., EX; d., S•C; ispod, CN•LEN•Q; žezlo s vijencem, globus i kormilo; b.k.  
(1914). Km av, rv.. Porijeklo: S. Danbachy. Izlizan.  
538: ZAG B1334  
Lit.: RRC 393.1a  
Neobjavljeno



7. Republika, denar (kovnica: Rim)  
L. Scribonius Libo, 62. pr. Kr.  
AR. Dim.: 18 mm. Težina: 3,38 g. Pol. kal.: 5.  
Av.: iza, LIBO; ispred, BON•EVENT; glava Dobrog ishoda (Bonus Eventus) d.; b.k.  
Rv.: iznad, PVTEAL; ispod, SCRIBON; puteal Skribonija ukrašen vijencima i dvije lire; kod baze, čekić; b.k.  
(1914). Km av. Porijeklo: S. Daubachy. Izlizan. Nalazište: Sisak?  
538: ZAG B1355  
Lit.: RRC 416.1a  
Neobjavljeno



8. Republika, denar (kovnica: Rim)  
L. Livineius Regulus, P. Clodius, L. Mussidius Longus, C. Vibius, 42. pr. Kr.  
AR. Dim.: 18x19 mm. Težina: 3,61 g. Pol. kal.: 9.  
Av.: Ovjenčana Apolonova glava d.; iza, lira; b.k.  
Rv.: desno, P•CLODIVS; lijevo, M•F; Dijana stoji frontalno, preko ramena ima luk i tobolac, u objema rukama drži upaljenu baklju; b.k.  
(1914). Porijeklo: S. Daubachy. Izlizan.  
538: ZAG B1332  
Lit.: RRC 494.23  
Neobjavljeno



9. Republika, denar (pokretna vojna kovnica)  
M. Antonius, 32.-31. pr. Kr.  
AR. Dim.: 16x18 mm. Težina: 3,48 g. Pol. kal.: 6.  
Av.: iznad, ANT•AVG; ispod, III•VR•R•P•C; brod d., žezlo povezano vrpcom na pramac; b.k.  
Rv.: CHORTIVM•PRAETORIARVM; ispod, LEG III; aquila između dvaju bojnih znakova; b.k.  
(1914). Km av., rv. Porijeklo: S. Daubachy. Izlizan.  
538: ZAG B1322  
Lit. RRC 544.15  
Neobjavljeno



10. Tiberije, as (kovnica Rim)  
22./23.-30. g.  
AE. Dim.: 29x30 mm. Težina: 10,75 g. Pol. kal.: 6.  
Av.: DIVVS•AVGVSTVS•PATER; glava sa zrakastom krunom na l.; b.k.  
Rv.: S - C/PROVIDENT; žrtvenik s dvostrukim vratima; b.k.  
(1914). Porijeklo: Gjuro Haupt. Dobro sačuvan.  
538: ZAG C25815  
Lit.: RIC I(2) 81  
Neobjavljeno

**11.** Gaj Kaligula, drahma (kovnica: Cezareja u Kapadokiji) 37.-41. g.  
AR. Dim.: 17x18 mm. Težina: 3,42 g. Pol. kal.: 6.  
Av.: CCAESARAVGGERMANICUS; glava nad.  
Rv.: IMPERATOR•PONT•MAX•AV(GTRPOT); I. simpulum, d. lituus; b.k.  
(1914). Porijeklo: dr. Franz. Walla, Beč. Dobro sačuvan.  
538: ZAG C25816  
Lit.: RIC I(2) 63  
Neobjavljeno



**12.** Domicijan, as (kovnica Rim) 73. g.  
AE. Dim.: 27x25 mm. Težina: 9,30 g. Pol. kal.: 6.  
Av.: CAESAR AVG F DOMITIAN COS II; odjevna bista, glava ovjencana, l.  
Rv.: AEQVITAS AVGVST S C; Aequitas uspravljena, l., držeći žezlo i vagu.  
(1914). Dobro sačuvan.  
538: ZAG C25864  
Lit.: RIC II.1(2) 666  
Neobjavljeno



**13.** Galijen i Salonina, medaljon (kovnica: Rim) 260.-268. g.  
AE. Dim.: 39 mm. Težina: 48,48 g. Pol. kal.: 12.  
Av.: CORNEKUSALONINAAVGVSTA; Salonina, s dijademom, nad.; l.k.  
Rv.: CONCORDIAAVGVSTORVM; Galijen d. nal. i Salonina, l. nad., stoje jedan nasuprot drugome i drže se za ruke; l.k.  
(1914). Porijeklo: Wilhelm Trinks, Wien. Oštećen.  
538: ZAG C25813  
Objava: Dukat-Göricke Lukić-Šeparović 2004: 28-29.



## BIZANT

**14.** Marcijan, solid (kovnica: Konstantinopol) 450. g.  
AV. Dim.: 20x22 mm. Težina: 4,46 g. Pol. kal.: 6.  
Av.: DN MARCIA NVSPFAVC; poprsje s kacigom i oklopom frontalno, na glavi dijadem, u d. ruci koplje preko d. ramena, u l. ruci štít s prikazom konjanika.  
Rv.: VICTORI AAVCGG; u egzergu, CONOB; u d. polu, \*; Viktorija stoji l. i drži veliki križ optočen draguljima.  
(1914). Porijeklo: Stjepan pl. Daubachy, Zagreb. Vrlo lijepo sačuvan.  
538: ZAG D516  
Lit.: RIC X 509  
Neobjavljeno



**15.** Aleksije I. Komnen, hiperpiron (kovnica: Konstantinopol) 1092./3.-1118. g.  
AV. Dim.: 28x31 mm. Težina: 4,30 g. Pol. kal.: 6.  
Av.: +KERO HΘEI; iznad, IC XC; Bradati Krist s nimбом, obučen u tuniku i kolobij, sjedi na prijestolju bez naslona; d. ruka uzdignuta, u l. drži Evanđelja.





Rv.: Λ/ΛC/ZIQ/ΔCC/ΠO/TH TΩ/KO/MN/NΩ; figura cara u vojnoj tunici s plaštem te s dijademom; u d. ruci drži žezlo na čijem je vrhu labarum, u l. križ na globusu.  
 (1914). Porijeklo: B. Merćep, Zagreb. Oštećen. Izravnan.  
 Nalazište: Trebinje.  
 538: ZAG D514  
 Lit. DO IV.1 20g22  
 Neobjavljeno

### SREDNJI VIJEK

Skupni nalaz Poljančani, 1899.

**16.** Obol Bele IV. (kovnica: Zagreb)  
 Herceg Bela, banovi Roland i Henrik, 1322.-1325. g.  
 AG. Dim.: 12 mm. Težina: 0,34 g. Pol. kal.: 9.  
 Av.: REXSCL AV(u abr.)ONIE; točka na truhu kune; kuna trči nalijevo; gore i dolje šesterokraka rozeta; b. i l.k.  
 Rv.: o-o; iz križišta izlaze dva kružića; patrijarhalni križ; gore l. zvijezda, d. polumjesec s kružićem; dolje dvije okrunjene glave; b. i l.k.  
 (1914). Porijeklo: Karl Nuber. Datum: 1899. Dobro sačuvan.  
 538: ZAG E20911  
 Lit.: Rengjeo 76, o-o  
 Neobjavljeno

**17.** Banski denar Stjepana V.  
 Joakim Pectari, 1270.-1272. g.  
 AG. Dim.: 16 mm. Težina: 0,71 g. Pol. kal.: 11.  
 Av.: +MOnETAREGISP(ro)SCLAOnA između dvije b. k.; kuna trči nal.; gore i dolje rozeta s kružićima.  
 Rv.: iz križišta izlaze pupoljci; patrijarhalni križ; gore l. zvijezda, d. polumjesec s o; dolje dvije okrunjene glave; b. i l.k.  
 Subaerat. Falsifikat. (1914). Porijeklo: Karl Nuber. Izlisan.  
 538: ZAG E21145  
 Lit.: Rengjeo 118/143, S – R  
 Neobjavljeno

**18.** Banski denar Ladislava IV. (kovnica: Zagreb)  
 Banovi i protubanovi, 1272.-1290. g.  
 AG. Dim.: 16 mm. Težina: 0,82 g. Pol. kal.: 1.  
 Av.: +MOnETAREGISP(ro)SCLAV(u abr.)OnIA između dvije b.k; dvostruki kov; kuna trči nal.; gore i dolje šesterokraka zvijezda.  
 Rv.: R-L (s cirkumfleksima); iz križišta izlaze dva ljiljana; patrijarhalni križ; gore l. zvijezda, d. polumjesec; dolje dvije okrunjene glave; b. i l.k.  
 Pregledan. (1914). Porijeklo: Karl Nuber. Datum: 1899.  
 Dobro sačuvan.  
 538: ZAG E21439  
 Lit.: Rengjeo 154 sl, R-L  
 Neobjavljeno



**19. Banski denar Ladislava IV. (kovnica: Zagreb)**

Banovi i protubanovi, 1272.-1290. g.

AG. Dim.: 15 mm. Težina: 0,93 g. Pol. kal.: 9.

Av.: +MOnETAR.EGISP(ro)SCLAV(u abr.)OnIA između dvije b.k; na trbuhu kune točka; kuna trči nal.; gore i dolje šesterokraka zvijezda.

Rv.: R-L(=h.-L; s cirkumfleksima); R-ljiljan; L. križišta R, d. ljiljan; iza d. glave točka; patrijarhalni križ; gore l. zvijezda, d. polumjesec; dolje dvije okrunjene glave; b. i l.k.

(1914). Porijeklo: Karl Nuber. Datum: 1899. Dobro sačuvan. 538: ZAG E21457

Lit.: Rengjeo 160 sl, R-L; R-ljiljan

Neobjavljeno

**20. Banski denar Ladislava IV. (kovnica: Zagreb)**

Banovi i protubanovi, 1272.-1290. g.

AG. Dim.: 16 mm. Težina: 0,80 g. Pol. kal.: 1.

Av.: +MOnE.TAR.EGISP(ro)SCLAV(u abr.)OnIA između dvije b.k; na trbuhu kune točka; kuna trči nal.; gore i dolje šesterokraka zvijezda.

Rv.: R-L(=h.-L; s cirkumfleksima); R-ljiljan; L. križišta R, d. ljiljan; iza d. glave točka (?); patrijarhalni križ; gore l. zvijezda, d. polumjesec; dolje dvije okrunjene glave; b. i l.k.

(1914). Porijeklo: Karl Nuber. Datum: 1899. Dobro sačuvan. 538: ZAG E21458

Lit.: Rengjeo 160 sl, R-L; R-ljiljan

Neobjavljeno

**21. Banski denar Ladislava IV. (kovnica: Zagreb)**

Banovi i protubanovi, 1272.-1290. g.

AG. Dim.: 15 mm. Težina: 0,98 g. Pol. kal.: 2.

Av.: +MOnETAREGISP(ro)SCLAV(u abr.)OnIA između dvije b.k; na trbuhu kune točka; kuna trči nal.; gore i dolje šesterokraka zvijezda.

Rv.: R-L (s cirkumfleksima); R-ljiljan; L. križišta R, d. ljiljan; iza glava kružić; patrijarhalni križ; gore l. zvijezda, d. polumjesec; dolje dvije okrunjene glave; b. i l.k.

(1914). Porijeklo: Karl Nuber. Datum: 1899. Dobro sačuvan. 538: ZAG E21468

Lit.: Rengjeo 163 sl, R-L; R-ljiljan

Neobjavljeno

**22. Banski denar Ladislava IV. (kovnica: Zagreb)**

Banovi i protubanovi, 1272.-1290. g.

AG. Dim.: 16 mm. Težina: 0,81 g. Pol. kal.: 3.

Av.: +MOnETAREGISP(ro)SCLAV(u abr.)OnIA između dvije b.k; na trbuhu kune točka; kuna trči nal.; gore i dolje šesterokraka zvijezda.

Rv.: R-L (s cirkumfleksima); R-ljiljan; L. križišta R, d. ljiljan; iza glava kružić; patrijarhalni križ; gore l. zvijezda, d. polumjesec; dolje dvije okrunjene glave; b. i l.k.

(1914). Porijeklo: Karl Nuber. Datum: 1899. Dobro sačuvan. 538: ZAG E21469

Lit.: Rengjeo 163 sl, R-L; R-ljiljan

Neobjavljeno





**23.** Banski denar Andrije III. (kovnica: Zagreb)  
Nekolicina banova, 1290.-1301. g.  
AG. Dim.: 16 mm. Težina: 0,77 g. Pol. kal.: 7.  
Av.: +MOnETAREGISP(ro)SCLAV(u abr.)OnIA između dvije  
b.k.; kuna trči nal.; gore i dolje šesterokraka zvijezda.  
Rv.: R-A (s cirkumfleksima); L. i d. križišta ljliljan; iza glava  
kružić; patrijarhalni križ; gore l. zvijezda, d. polumjesec;  
dolje dvije okrunjene glave; b. i l.k.  
(1914). Porijeklo: Karl Nuber. Datum: 1899. Dobro sačuvan.  
538: ZAG E21594  
Lit.: Rengjeo 195 dif, R-A  
Neobjavljeno



**24.** Banski denar Andrije III. (kovnica: Zagreb)  
Nekolicina banova, 1290.-1301. g.  
AG. Dim.: 15 mm. Težina: 0,70 g. Pol. kal.: 3.  
Av.: +MOnETAREGISP(ro)SCLAV(u abr.)OnIA između dvije  
b.k.; na truhu kune točka; kuna trči nal.; gore i dolje  
šesterokraka zvijezda.  
Rv.: R-A (s cirkumfleksima); L. i d. križišta ljliljana; iza glava  
kružić; patrijarhalni križ; gore l. zvijezda, d. polumjesec;  
dolje dvije okrunjene glave; b. i l.k.  
(1914). Porijeklo: Karl Nuber. Datum: 1899. Dobro sačuvan.  
538: ZAG E21595  
Lit.: Rengjeo 195 dif, R-A  
Neobjavljeno



**25.** Banski denar Andrije III. (kovnica: Zagreb)  
Nekolicina banova, 1290.-1301. g.  
AG. Dim.: 16 mm. Težina: 0,74 g. Pol. kal.: 11.  
Av.: +MOnETAREGISP(ro)SCLAV(u abr.)OnIA između dvije  
b.k.; na truhu kune točka; kuna trči nal.; gore i dolje  
šesterokraka zvijezda.  
Rv.: R-A (s cirkumfleksima); L. i d. križišta ljliljan; iza glava  
kružić; patrijarhalni križ; gore l. zvijezda, d. polumjesec;  
dolje dvije okrunjene glave; b. i l.k.  
(1914). Porijeklo: Karl Nuber. Datum: 1899. Dobro sačuvan.  
538: ZAG E21596  
Lit.: Rengjeo 195 dif, R-A  
Neobjavljeno



**26.** Banski denar Andrije III. (kovnica: Zagreb)  
Nekolicina banova, 1290.-1301. g.  
AG. Dim.: 16 mm. Težina: 0,87 g. Pol. kal.: 7.  
Av.: +MOnETARE.GISP(ro)SCLAV(u abr.)OnIA između dvije  
b.k.; na truhu kune točka; kuna trči nal.; gore i dolje  
šesterokraka zvijezda.  
Rv.: R-A (s cirkumfleksima); Iz križišta niču dva ljliljana;  
iza glava kružići; patrijarhalni križ; gore l. zvijezda, d.  
polumjesec; dolje dvije okrunjene glave; b. i l.k.  
(1914). Porijeklo: Karl Nuber. Datum: 1899. Dobro sačuvan.  
538: ZAG E21601  
Lit.: Rengjeo 189, R-A  
Neobjavljeno

**27. Banski denar Andrije III. (kovnica: Zagreb)**  
 Nekolicina banova, 1290.-1301. g.  
 AG. Dim.: 15x16 mm. Težina: 0,71 g. Pol. kal.: 8.  
 Av.: +MOnETAREGISP(ro)SCLAV(u abr.)OnIA između dvije  
 b.k.; kuna trči nal.; gore i dolje šesterokraka zvijezda.  
 Rv.: R-A (s cirkumfleksima); Iz križišta niču dva ljliljana;  
 iza glava kružić; patrijarhalni križ; gore l. zvijezda, d.  
 polumjesec; dolje dvije okrunjene glave; b. i l.k.  
 (1914). Porijeklo: Karl Nuber. Datum: 1899. Dobro sačuvan.  
 538: ZAG E21602  
 Lit.: Rengjeo 189, R-A  
 Neobjavljeno



**28. Banski denar Andrije III. (kovnica: Zagreb)**  
 Nekolicina banova, 1290.-1301. g.  
 AG. Dim.: 16 mm. Težina: 0,79 g. Pol. kal.: 7.  
 Av.: +MOnETAREGISP(ro)SCLAV(u abr.)OnIA između dvije  
 b.k.; kuna trči nal.; gore i dolje šesterokraka zvijezda.  
 Rv.: R-A (s cirkumfleksima); Iz križišta niču dva ljliljana;  
 iza glava kružić; patrijarhalni križ; gore l. zvijezda, d.  
 polumjesec; dolje dvije okrunjene glave; b. i l.k.  
 (1914). Porijeklo: Karl Nuber. Datum: 1899. Dobro sačuvan.  
 538: ZAG E21603  
 Lit.: Rengjeo 189, R-A  
 Neobjavljeno



**29. Banski denar Andrije III. (kovnica: Zagreb)**  
 Nekolicina banova, 1290.-1301. g.  
 AG. Dim.: 17 mm. Težina: 0,76 g. Pol. kal.: 6.  
 Av.: +M.O.n.E.T.A.R.E.G.I.S.P(ro)SCL.A.V(u abr.)O.n.I.A.  
 između dvije b.k.; kuna trči nal.; gore i dolje šesterokraka  
 zvijezda.  
 Rv.: R-A; Iz križišta niču dva ljliljana; d. iznad vodoravne  
 grede; iza glava kružići; patrijarhalni križ; gore l. zvijezda, d.  
 polumjesec; dolje dvije okrunjene glave; b. i l.k.  
 (1914). Porijeklo: Karl Nuber. Datum: 1899. Dobro sačuvan.  
 538: ZAG E21607  
 Lit.: Rengjeo 189, R-A  
 Neobjavljeno



**30. Obol Karla I. Roberta (kovnica: Zagreb)**  
 Nikola, 1322.-1325. g.  
 AG. Dim.: 12 mm. Težina: 0,29 g. Pol. kal.: 6.  
 Av.: REXZCL AVONIR; kuna trči nalijevo; gore i dolje  
 šesterokraka zvijezda; b. i l.k.  
 Rv.: o-o; Iz križišta izlaze kružići; patrijarhalni križ; gore l.  
 zvijezda, d. polumjesec s kružićem; dolje dvije okrunjene  
 glave; b. i l.k.  
 (1914). Porijeklo: Karl Nuber. Datum: 1899. Dobro sačuvan.  
 538: ZAG E20923  
 Lit.: Rengjeo 74 sl, o-o  
 Neobjavljeno



**31. Ugarski floren kralja Žigmunda (kovnica: Kaschau)**  
 Jacobus i Christianus (?), 1387.-1401. g.  
 AV. Dim.: 21 mm. Težina: 3,52 g. Pol. kal.: 11.  
 Av.: +SIGISmVnDI·D·G·RVnGARIE; grb podijeljen na četiri  
 polja s grbovima cara i Ugarske.



Rv.: S-LADISLAVS-REX; Sv. Ladislav u punom liku s nimbom oko glave; u d. ruci drži sjekiru, u l. globus s križem. (1914). Porijeklo: Stjepan pl. Daubachy, Zagreb. Dobro sačuvan.

538: ZAG E16908

Lit.: Unger 445j, (liljan) - (liljan)

Neobjavljeno

**32.** Ugarski floren kralja Ladislava V. (kovnica: Kremnitz) Petrus Jung, 1454. g.

AV. Dim.: 21 mm. Težina: 3,54 g. Pol. kal.: 1.

Av.: +LADISLAVS-D-G-RVN-GARIE; grb podijeljen na četiri polja s grbovima Ugarske, Češke, cara i D. Austrije.

Rv.: S-LADISLAVS-REX; Sv. Ladislav u punom liku s nimbom oko glave; u d. ruci drži sjekiru, u l. globus s križem. (1914). Ne postoji. Porijeklo: dr. J. Balog. Oštećen/Damaged.

538: ZAG E17466

Lit.: Unger 515b, K-P

Neobjavljeno

**33.** Ugarski floren kralja Matije Korvina (kovnica: Nagy Banya)

Imre Zapolya, 1458.-1466. g.

AV. Dim.: 22 mm. Težina: 3,59 g. Pol. kal.: 1.

Av.: +MATHIAS-D-G-RVN-GARIE; grb podijeljen na četiri polja s grbovima Ugarske, patrijarhalnim križem, Korvina i Češke.

Rv.: S-LADISLAVS-REX; Sv. Ladislav u punom liku s nimbom oko glave; u d. ruci drži sjekiru, u l. globus s križem. (1914). Ne postoji. Porijeklo: Stjepan pl. Daubachy. Dobro sačuvan.

538: ZAG E17486

Lit.: Unger 531d, n-e

Neobjavljeno

## NOVI VIJEK

**34.** Osmansko Carstvo, filur Selima II. (kovnica: Kairo) 1566. g.

AV. Dim.: 22 mm. Težina: 3,29 g. Pol. kal.: 10.

Av.: arapski natpis.

Rv.: arapski natpis te naziv kovnice i godina sultanove vladavine.

(1914). Ne postoji. Porijeklo: Gjuro Haupt. Izlizan. Nalazište: Sotin.

538: ZAG E30382

Neobjavljeno

**35.** Zapadnofrizijski dukat, tzv. ugarski tip (kovnica: Hoorn) 1595. g.

AV. Dim.: 22 mm. Težina: 3,47 g. Pol. kal.: 9.

Av.: MO-NO-AVR-DOMI-WESTERI-1595; grb Zapadne Frizije.

Rv.: DEVS-FORTITVDO ET-SPES-NOS+; car stoji frontalno, u d. ruci drži helebardu, u l. mač za pojasom.

Pregledan. (1914). Ne postoji. Porijeklo: dr. J. Balog. Dobro sačuvan.

538: ZAG E27393

Neobjavljeno



## MEDALJE

### ITALIJA

#### 36. Izbor Leona XIII. za papu (Rim)

1878. g.

Bianchi, Francesco (\*Roma,3.X.1842+1918)

AR. Dim.: 44 mm. Težina: 35,62 g. Pol. kal.: 12.

Av.: LEO•XIII•PONT• - MAX•ANNO•I•; poprsje pape Leona XIII. sa Soli Deo i stolom nal.; sign. dolje: F•BIANCHI•.

Rv.:\*DEO•AVCTORE•ECCLESIAE•VNIVERSAE•RECTOR•DAT VS•X•KAL•MART•A•MDCCLXXVIII•;

u baroknoj kartuši papin grb; gore papinska tijara i prekriveni ključevi; dolje lovorove grančice.

(1914). Porijeklo: Stjepan pl. Daubachy. Odlično sačuvan.

538: ZAG E3009

Neobjavljeno



### HRVATSKA

#### 37. Članski znak jašilačkog odjela Hrvatskog sokolskog društva (Zagreb)

1910.-1914. g.

Frangeš-Mihanović, Robert (\*Mitrovica,2.X.1872+Zagreb,12.I.1940)

AR. Dim.: 24x23 mm. Težina: 10,68 g.

Av.: Jahač s kapom s perom, zagrnut plaštem, jaši konja nal.; u pravokutniku.

Jednostran. (1914). Porijeklo: Robert Frangeš-Mihanović.

Odlično sačuvan. Značka s iglom.

538: ZAG E21987

Objava: Mirnik 1989: 273, 33.

Lit.: Gareljčić 2009: 56, 13.



### AUSTRIJA

#### 38. Vjenčanje Josipa I. s Amalijom Wilhelminom od Braunschweiga

1699. g.

Nürnberg, Georg Friedrich (+1724)

AR. Dim.: 43 mm. Težina: 32,25 g. Pol. kal.: 12.

Av.: PACATO PATRIIS - VIRTVTIBVS ORBE; poprsje dugih uvojaka, u oklopu i hermelinskom plaštu, s lancem Reda zlatnog runa, u poluprofilu nad.; u ex.: IOSEPHVS D.G.R.ET H./REX NVPT.CELEBR; sign. dolje u ex. •GFN•.

Rv.: PRO FELICI CONIVGIO - OPTIMI PRINCIPIS; žena u antičkoj haljini (Noris) žrtvuje nad. nad oltarom s grbom grada Nürnberga d., gore d. zruci sunca i oblaci; u ex.: VOTA REIPVBL./NORIMB.1699; sign. dolje na žrtveniku GH•.

Obod: FIRMABO SOLIUM EIVS VSQVE IN

AETERNVM.1.PARAL.17.V.15.

(1914). Porijeklo: dr.Franz Walla, Wien. Vrlo lijepo sačuvan.

Autor rv. Georg Hautsch. Skinuta ušica.

538: ZAG E7391

Lit.: Montenuovo 1880: 88, 1276.

Neobjavljeno





**39.** Izbor za cara Karla VI. 12. X. 1711. g.  
1711. g.  
Nepoznati majstor  
AR. Dim.: 49 mm. Težina: 34,96 g. Pol. kal.: 12.  
Av.: VIVAT CAROLVS VI; \*BIS SEXTO OCTOBRIS LECTVS  
FELICIBVS ASTRIS 1711;  
carevo ime preko konstelacije zvijezda.  
Rv.: \*CAESARIS ELECTI SIGNVM MEMORABILE COELI; carev  
horoskop.  
(1914). Porijeklo: Aukcija E. Rappaport, Berlin. Vrlo lijepo  
sačuvan.  
538: ZAG E7421  
Lit.: Montenuovo 1880: 95, 1358.  
Neobjavljeno



**40.** Krunjenje Franje I. u Frankfurtu 4. X. 1745. g.  
1745. g.  
Werner, Adam Rudolph (\*Nürnberg,1722+Stuttgart,1784)  
AR. Dim.: 44 mm. Težina: 29,17 g. Pol. kal.: 12.  
Av.: FRANCISCUS.I.D.G. - ROM.IMP.EMP.AVG; poprsje  
lovorom ovjenčano, s dugom vlasuljom, u oklopu i  
plaštu, s lancem Reda zlatnoga runa, nad.; sign. dolje I.  
A.R.WERNER.  
Rv.: ORDO ET FELICITAS gore; car kao Apolon, sjedi na  
zemaljskoj kugli s dvoglavim orlom, nal., glava nad., u d.  
drži veslo, u lij. liru; kruni ga Viktorija nal. carskom krunom;  
u ex.: CORONAT.D.4.OCTOBR•/1745; sign. dolje u ex. J. L.  
Oexlein. f.  
(1914). Porijeklo: A. Cahn, Frankfurt. Vrlo lijepo sačuvan.  
Autor rv.: J. L. Oexlein.  
538: ZAG E7557  
Lit.: Montenuovo 1880: 121, 1769.  
Neobjavljeno



**41.** Mir u Hubertusburgu, 15. II. 1763. g.  
1763. g.  
Oexlein, Johann Leonhard (\*Nürnberg,1715+1787)  
AR. Dim.: 45 mm. Težina: 21,87 g. Pol. kal.: 12.  
Av.: IAM REDIRE AVDET; u krajoliku, Germania, stoji, licem,  
glava nad., u lij. drži klas žita, u d. žezlo; u pozadini d. seljak  
ore nal.; u ex.: GERMANIA/PACATA; sign. dolje d. u polju  
OE.  
Rv.: NVNCIA - PACIS gore; pročelje dvorca saskog izbornog  
kneza u Hubertusburgu; gore I. Slava s trubljom, leti nad.; u  
ex.: D.15.FEBR.MDCCLXIII; sign. dolje d. u polju OEXLEIN.  
(1914). Porijeklo: dr. Franz Walla, Beč. Probušen.  
538: ZAG E7576  
Lit.: Montenuovo 1880: 129, 1907.  
Neobjavljeno



**42.** Carska obitelj dolazi u Innsbruck u svatove Leopolda 15.  
VII. 1765. g.  
1765. g.  
Wideman, Anton Franz (\*Dux/Češka,21.VI.1724+Wien,13.  
XII.1792)  
AR Dim.: 47 mm. Težina: 43,12 g. Pol. kal.: 12.  
Av.: FRANCISC•I•M•THERES•IOSEP•II•M•IOSEPHA  
AVGGG; usporedna pop. Franje I., Marije Terezije, Josipa II.  
i Marije Jozefe, nad.; sign. dolje d. A. WIDEMAN.

Rv.: ADVENTVS•AVGG - OENIPONTVM; slavoluk, u pozadini pogled na Innsbruck; u ex.: D•XV IVL•MDCCLXV/AD NVPT•LEOP•A•A/CELEBRAND.

(1914). Porijeklo: Aukcija R. Kube, Berlin.

538: ZAG E7579

Lit.: Montenuovo 1880: 131, 1942.

Neobjavljeno

**43.** Vjenčanje Marije Karoline i Ferdinanda IV., kralja obje Sicilije, 7. IV. 1768. g.

1768. g.

Wideman, Anton Franz (\*Dux/Češka,21.VI.1724+Wien,13. XII.1792)

AR. Dim.: 44 mm. Težina: 26,05 g. Pol. kal.: 12.

Av.: M.CAROLINA AVSTR.FERDINANDO IV.UTR.SICILIAE REGI NUPTA; poprsje Marije Karoline, kovrčave kose, s naušnicama, u izrezanoj, čipkama i draguljima ukrašenoj haljini, nad.; sign. dolje A.WIDEMAN.

Rv.: FORTIVS ALTERNIS NEXIBVS; Hymen i Amor drže na oltaru ovalne grbove Španjolske i Austrije; u ex.: NVPTIAE CELEBRATAE VINDOB•/PROCVRATORE FERDINANDO/ ARCH•AVSTR•VII•APR•/MDCCLVIII•.

(1914). Porijeklo: Aukcija E. Rappaport, Berlin. Vrlo lijepo sačuvan.

538: ZAG E7589

Lit.: Montenuovo 1880: 124, 1987.

Neobjavljeno



**44.** Put cara Josipa II. u Italiju 3. III. 1769. g.

1769. g.

Krafft, Martin (+1781)

AR. Dim.: 49 mm. Težina: 43,59 g. Pol. kal.: 12.

Av.: IOSEPHVS II. – AVGVSTVS; poprsje ovjenčano lovorom, s kosom svezanom na zatiljku, nad. KRAFFT•F•.

Rv.: ITALIA A CAESARE PERLUSTRATA; Josip II., u rimskoj odori, jaši nad, vodi ga Minerva d.; u ex.: MDCCLXIX.

(1914). Porijeklo: Aukcija E. Rappaport, Berlin. Vrlo lijepo sačuvan.

538: ZAG E7802

Montenuovo 1880: 134, 1996.

Neobjavljeno



**45.** Nastup prijestolja Josipa II. u nasljednim zemljama 1780. g.

Wirt, Johann Nepomuk (\*1750+1811)

AR. Dim.: 50 mm. Težina: 43,74 g. Pol. kal.: 12.

Av.: IOSEPHVS II•AVGVSTVS; poprsje ovjenčano lovorom, s uvojcima iznad uha i kosom spuštenom na ramena i leđa, nad.; sign. dolje I•N•WIRT•F•.

Rv.: VIRTUTE ET EXEMPLO gore; ispod Oka Božje Providnosti, na oblacima zemaljska kugla, na njoj prekriveni mač i kormilo, lovorova i hrastova grančica.

(1914). Porijeklo: Aukcija E. Rappaport, Berlin. Vrlo lijepo sačuvan.

538: ZAG E7807

Lit.: Montenuovo 1880: 143, 2133.

Neobjavljeno





## NJEMAČKA

### 46. Želja za mirom

1629. g.

Nepoznati majstor.

AR. Dim.: 42 mm. Težina: 18,29 g. Pol. kal.: 12.

Av.: IM PERANDO ORANDO LABORANDO; CONSTITIT;  
zemaljska kugla sa 1629, d. ruka s mačem, l. s lopatom,  
gore preko otvorenog molitvenika.

Rv.: (Jahve hebr, okružen zrakama)Gott Erhaltt/Durch sein  
starcke/handt•Dis jahr/den lehr wehr vnd/Vehrstandt;  
(dolje u kartuši:)  
16-29, u 7 redaka. Sign. dolje l. KRI  
(monogram).

(1914). Porijeklo: A. Cahn, Frankfurt. Vrlo lijepo sačuvan.

538: ZAG E7109

Neobjavljeno



## FRANCUSKA

### 47. Plaketa "Sijač" ("Le semeur")

4. č. 19. st.

Baudichon, René (\*Tours,1878+?)

AR. Dim.: 43x64 mm. Težina: 66,36 g. Pol. kal.: 12.

Av.: Na oranici, pred šumom, seljak, kratke kovrčave kose,  
bradat, zasukanih rukava, sije ispruženom desnicom, nad.,  
ljevicom drži pregaču sa sjemenom; sign. dolje l. RENE  
BAUDICHON.

Rv.: Krajolik s poljem nakon žetve i poredanim snopovima  
žita; u prvom planu dolje leži srp, a u pozadini se vidi šuma;  
sign. dolje l.: monogram RB.

Rub: dolje punca ARGENT.

(1914). Porijeklo: A.Cahn, Frankfurt. Vrlo lijepo sačuvan.

538: ZAG E21942

Objava: Mirnik 1992-1993: 13



### 48. Velika nagradna medalja Narodnog konzervatorija za glazbu i deklamaciju

4. č. 19. st.

Chaplain, Jules-Clément (\*Mortaigne,12.VII.1839+Paris,13.  
VII.1909)

AE. Dim.: 69 mm. Težina: 134,60 g. Pol. kal.: 12.

Av.: L. muza Thalia sjedi na kamenu nad., u d. drži liru, lij.  
podbočila glavu i l. nogu prebacila preko d.; iza nje vrbino  
stablo na grani koje sjedi ptica; pred njom stoji muza  
Melpomene s tragičnom maskom i svitkom u preklopljenoj  
d., i mačem u lij; otraga kutija s rukopisima; sign. u ex.:  
J.C.CHAPLAIN; L. i b.k.

Rv.: CONSERVATOIRE•NATIONAL/  
DE•MUSIQUE•ET•DE•DECLAMATION gore; dolje  
lovorova grančica; u polju u bk. disk s: EXEMPLAIRE/DE/  
COLLECTION.

(1914). Porijeklo: A. Cahn, Frankfurt. Vrlo lijepo sačuvan.

538: ZAG E21943

Objava: Mirnik 1992-1993: 3



**49. Plaketa "Proljeće" ("Le printemps")**

4. č. 19. st.

Dubois, Henri (\*Roma,1859+?)

AE. Dim.: 87x44 mm. Težina: 78,91 g. Pol. kal.: 12.

Av.: U aleji starih hrastova, mlada gola žena sjedi l. nad prekrštenih stopala, na zemlji i plete lovor-vijenac; iza bregova izlazi sunce; u prvom planu stuba; sign. dolje l. okomito prema van, uz rub HENRI DUBOIS.

Rv.: L. vrpcom povezane po jedna hrstova i maslinova grana; d. dio plakete slobodan za graviranje.

Obod: d. punca BRONZE.

(1914). Porijeklo: A. Cahn, Frankfurt. Vrlo lijepo sačuvan.

538: ZAG E21944

Objava: Mirnik 1992-1993: 12

**50. Plaketa "Izvor" ("La source")**

4. č. 19. st.

Dupuis, Daniel-Jean-Baptiste (\*Blois,15.II.1849+Paris,15.XI.1899)

AE. Dim.: 37x67 mm. Težina: 52,92 g. Pol. kal.: 12.

Av.: Mlada naga djevojka, s kosom začesljano gore u punđu, a dio pada na zatiljak, stoji nagnuta nad., nad antičkim kaneliranim bazenom na kaneliranoj nozi, na bazi, i objema rukama pije vodu iz izvora (antička maska) gore d.; na bazenu visi draperija; uokolo s d. vegetacija; sign. gore l. DD (monogram) i dolje d. DANIEL DUPUIS. Dvostruko profilirani okvir.

Rv.: Krilati putto ispružen nal. na stijeni gore, umače ruke u vodu, koja izvire iz stijene i pada niz nju u jezerce dolje; l. na kamenu biljka; sign. dolje l. DANIEL DUPUIS. Trostruki profilirani okvir.

Obod: Punca dolje: BRONZE.

(1914). Porijeklo: A. Cahn, Frankfurt. Vrlo lijepo sačuvan.

538: ZAG E21945

Objava: Mirnik 1992-1993: 7





### 51. Plaketa "Beskonačnost" ("L'Infini")

4. č. 19. st.

Lenoir, Pierre-Charles (\*Paris,1879+?)

AE. Dim.: 51x60 mm. Težina: 83,21 g. Pol. kal.: 12.

Av.: Na obali mora mladi par, u antičkoj nošnji, l. gleda nad u beskonačnost valova; djevojka, s kosom začesljanom i skupljenom u šinjon na zatiljku, sjedi na povišoj hridi i drži desnicu oko vrata mladića, dok mladić stoji do nje, podbočio je glavu desnom rukom naslonjenom na njena koljena te je ljevicom drži oko pasa za lijevu ruku; na donjem povišenom ravnom rubu: L'INFINI; sign. dolje u polju d. P.LENOIR; linearni rub.

Rv.: *Quelque chose de pur de sacré, de béni/S'élevait jusq'à nous du calmé de l'abime/Un vertige aimantait nos coeurs vers l'Infini/Nous sentions l'attrance auguste du sublime;* sunce zalazi za uzbibanom morskou pučinom; dolje i d. vidi se stjenovita obala, d. je grmlje i borova stabla; Baudelaireovi stihovi ispod krošnje gore l.; donji dio plakete prazan i istaknut; linearni rub.

Obod: Punca BRONZE dolje.

(1914). Porijeklo: A. Cahn, Frankfurt. Vrlo lijepo sačuvan.

538: ZAG E21946

Objava: Mirnik 1992-1993: 15



### 52. Plaketa "Toalet" ("La toilette")

1899. g.

Roty, Louis Oscar (\*Paris,1846+1911)

AR. Dim.: 35x70 mm. Težina: 54,53 g. Pol. kal.: 12.

Av.: Na profiliranom postolju, mlada žena stoji naga, draperijom prekrivenih nogu, okrenuta leđima, pred jednonogim toaletnim stolićem; ljevicom pridržava dugačku bujnu kosu koju češlja desnicom, okrećući glavu nad.; profilirani, tordirani rub; gore d. ROME; sign. dolje l. ROTY.

Rv.: Na pozadini od oblaka uspravno stoji ručno ogledalo, prekriveno granom oleandra u cvatu; profilirani, tordirani rub.

Obod: 4 punce dolje.

(1914). Porijeklo: A. Cahn, Frankfurt. Vrlo lijepo sačuvan.

538: ZAG E21949

Objava: Mirnik 1992-1993: 5

## CENTRALNE SILE

Austro-Ugarska Monarhija

u austrijskom dijelu Monarhije

1 kruna (krone) = 100 helera (heller)

u ugarskom dijelu Monarhije

1 kruna (korona) = 100 filira (fillér)

Njemačko Carstvo

1 marka (Mark) = 100 pfeniga (Pfennig)

Osmansko Carstvo

1 lira = 100 kuruša (kuruş) = 4000 para



## SILE ANTANTE

Ujedinjeno Kraljevstvo

1 funta (pound sterling) = 20 šilinga (shillings)

= 240 penija (pence)

Rusko Carstvo

1 rublja (рубль) = 100 korpejki (копейка)

Francuska

1 franak (franc française) = 100 centima (centimes)

Kraljevina Crna Gora

1 perper = 100 para

Kraljevina Srbija

1 dinar = 100 para

Kraljevina Belgija

1 franak (franc) = 100 centima (centimes)



# Novčane jedinice i monetarni sustavi zaraćenih država 1914. godine

## CENTRALNE SILE

### Austro-Ugarska Monarhija

1892. godine Austro-Ugarska Monarhija prihvaća zlatni standard i uvodi nove valutne jedinice koje su bile u upotrebi do konačne propasti države krajem 1. svjetskog rata:

- u austrijskom dijelu Monarhije

**1 kruna (krone) = 100 helera (heller)**

- u ugarskom dijelu Monarhije

**1 kruna (korona) = 100 filira (fillér)**

### Kovani novac:

1. 5 kruna (inv. 3407, 43938, 43950)

2. 2 krune (inv. 43447, 43941)

3. 1 kruna (inv. 2108)



4. 20 helera (inv. G1130\_4-6)



5. 20 filira (inv. G1130\_1)



6. 10 helera (inv. G1130\_7-12, G2262\_2-3)



7. 10 filira (inv. G1130\_2)



8. 2 helera (inv. G1130\_13-27, G2262\_4-6)



9. 2 filira (inv. G1130\_3, G2262\_1)



10. 1 heler (inv. G2262\_7)



## Papirni novac:

11. 1000 kruna (inv. G1381\_1, 1130\_51-54, 1364\_1)



12. 100 kruna (inv. 1130\_55, 1364\_2-3)



13. 50 kruna (inv. G2244\_1)



14. 20 kruna (inv. G1381\_2, G2244\_2)



15. 2 krune (inv. 1130\_56, 1364\_4-6)



16. 1 kruna (Lavov) (inv. G1407\_1-2)



17. 50 helera (Černovice) (inv. G1408\_1)



18. 20 helera (Černovice) (inv. G1408\_2)





## Njemačko Carstvo

Od 1873. godine valuta ujedinenog Njemačkog Carstva, tzv. Goldmark, bazirana je na zlatnom standardu:

**1 marka (Mark) = 100 pfeniga (Pfennig)**

Početakom 1. svjetskog rata Njemačko Carstvo napušta zlatni standard uvođenjem tzv. Papiermark poradi inflacije koja je kulminirala poznatom hiperinflacijom u Weimarskoj Republici.

### Kovani novac:

19. 5 maraka (inv. 34886)



20. 3 marke (inv. 34885)



21. 2 marke (inv. 24192)



22. 10 pfeniga (inv. G1570\_1-17)



23. 5 pfeniga (inv. G1130\_49, G1570\_18-40)



24. 2 pfeniga (inv. G1570\_41-53)



25. 1 pfenig (inv. G1570\_54-65)



Papirni novac:

26. 100 maraka (inv. G2244\_3)



27. 2 marke (inv. 1130\_57)



### Osmansko Carstvo

Nakon 1844. godine Osmansko Carstvo koristi kao valutu osmansku liru, a 1881. godine prelazi na zlatni standard:

**1 lira = 100 kuruša (kuruş) = 4000 para**

Početakom 1. svjetskog rata Osmansko Carstvo u praksi napušta zlatni standard poradi inflacije izazvane ratnim sukobima.

**Kovani novac:**

28. 5 kuruša (inv. 30938)

29. 20 para (inv. 30933, G1130\_50, G2262\_11-12)

30. 10 para (inv. 30934, G2262\_13-16)

31. 5 para (inv. G2262\_17)

**Papirni novac:**

32. 100 kuruša (inv. G1404\_1-4)



33. 50 kuruša (inv. G1404\_5-8)



34. 20 kuruša (inv. G1385\_1, G1404\_9-14)



35. 10 kuruša (inv. G1404\_15, G1434\_1-6)



36. 5 kuruša (inv. G1434\_7-12)



37. 1 kuruš (inv. G1385\_2-9, G1434\_13-19)



## SILE ANTANTE

### Ujedinjeno Kraljevstvo

Još od 1816. godine Ujedinjeno Kraljevstvo prihvatilo je zlatni standard, u čemu su ga slijedile brojne druge europske i vaneuropske zemlje:

**1 funta (pound sterling) = 20 šilinga (shillings) = 240 penija (pence)**

Izbijanjem 1. svjetskog rata zlatni standard privremeno je suspendiran.

### Kovani novac:

38. 1 šiling (inv. 42086)



39. 3 penija (inv. 42065)



40. 1 peni (inv. 422, 1059, 1102, 1124, 2267, 4202, 42814, 42831)



41. ½ penija (inv. 1103, 1137, 1138, 1152)



42. ¼ penija (inv. 42029)



## Rusko Carstvo

1897. godine Rusko Carstvo prihvatilo je zlatni standard:

**1 rublja (рубль) = 100 kopjejk (копейка)**

Izbijanjem 1. svjetskog rata zlatni standard je efektivno napušten poradi inflacije izazvane ratnim sukobima, koja je kulminirala hiperinflacijom početkom 1920-ih.

### Kovani novac:

43. 1 rublja (inv. 20122, 28121, 34887)



44. 50 kopjejk (inv. 34889)



45. 5 kopjejk (G1571\_1-2)



46. 3 kopjejke (inv. 128, 189, G1571\_3-4)



47. 2 kopjejke (G1571\_5)



48. 1 kopjejka (inv. G1130\_41, G2262\_8, G1571\_6)





49. ½ kopjejeke (inv. G1130\_42, G2262\_9-10)

**Papirni novac:**

50. 500 rubalja (inv. G1507\_1-59)



51. 100 rubalja (inv. G2322)



52. 10 rubalja (inv. G1384)



## Francuska

1873. godine Francuska je, kao zemlja članica Latin-ske monetarne unije, osnovane 1865. godine (zemlje osnivačice bile su, uz Francusku, Belgija, Italija i Švicarska, a naknadno su se pridružile Španjolska, Grčka, Rumunjska, Bugarska, Venecuela, Srbija i San Marino), de facto prihvatila čisti zlatni standard:

**1 franak (franc française) = 100 centima (centimes)**

Izbijanjem 1. svjetskog rata Francuska, slično kao i ostale europske države, napušta zlatni standard Latinske monetarne unije poradi inflacije izazvane ratnim sukobima.

### Kovani novac:

53. 50 centima (inv. 750, 1017)



54. 25 centima (inv. 751, 1511, 1519)



55. 10 centima (inv. 739, 740, 753, G1130\_38-39, G156\_1-2)



56. 5 centima (inv. 741, 742, 743, 745, G1130\_40, G156\_3)



57. 2 centima (inv. 746, 747)





### Kraljevina Crna Gora

1906. godine kneževina Crna Gora uvodi crnogorsku paru, a tri godine kasnije i perpere, vrijednosti izjednačene s austrougarskom krunom. U vrijeme balkanskih ratova počinje se izdavati i papirnati novac:

**1 perper = 100 para**

#### Kovani novac:

58. 20 perpera (inv. 34946)



59. 10 perpera (inv. 34947, 34948)



60. 5 perpera (inv. 29922)



61. 2 perpera (inv. 28737, 39394)



62. 1 perper (inv. 29923)



63. 20 para (inv. G1130\_43-44, G1570\_54-58)



64. 10 para (inv. G1130\_45, G1570\_59-64)



65. 2 pare (inv. G1570\_65-69)



66. 1 para (inv. G1570\_70)



**Papirni novac:**

67. 50 perpera (inv. G2312\_1)



68. 20 perpera (inv. G2312\_2)



69. 10 perpera (inv. G2244\_4, G1446\_1, G1447\_1)



70. 5 perpera (inv. G1446\_2-3, G1447\_2)



71. 2 perpera (inv. G1446\_4-5, G1447\_3-4, G1448\_1-2)



72. 1 perper (inv. G1377, G1446\_6-7, G1447\_5, )



### Kraljevina Srbija

1868. godine kneževina Srbija pod dinastijom Obrenovića uvodi srpsku paru, a 1875. godine i srpski dinar. 1889. godine pridružuje se Latinskoj monetarnoj uniji, čija pravila je prisiljena poštovati, uključujući i zlatni standard:

1 dinar = 100 para

Kovani novac:

73. 5 dinara (inv. 29865)



74. 2 dinara (inv. 29866, 29894, 33054)



75. 1 dinar (inv. 333, 34932, G1570\_1)



76. 50 para (inv. G1570\_2-3)



77. 20 para (inv. G1130\_28, G1570\_4-14)



78. 10 para (inv. G1130\_29-36, G1570\_15-32)



79. 5 para (inv. G1570\_33-45)



80. 2 pare (inv. G1130\_37, G1570\_46-53)



**Papirni novac:**

81. 10 dinara (inv. G1465\_1-3)



### Kraljevina Belgija

1873. godine Belgija je, kao zemlja članica Latinske monetarne unije, osnovane 1865. godine, de facto prihvatila čisti zlatni standard:

**1 franak (franc) = 100 centima (centimes)**

S početkom 1. svjetskog rata Unija je de facto prestala postojati.

#### Kovani novac:

82. 1 franak (inv. 186, 27195)



83. 10 centima (inv. 200, 205, G1130\_46)



84. 5 centima (inv. 207, 208, G1130\_47-48)



85. 2 centima (inv. 202, 203)





## Godina 1914. u hrvatskom medaljerstvu

Prva polovina godine Gospodnje 1914. odvijala se u ogromnoj Austro-Ugarskoj Monarhiji, konglomeratu prastarih državnih jedinica s relativno novim nazivom, sasvim prirodno, uhodano, prema već odavna postavljenim pravilima, u najboljem miru i redu, a nitko nije ni u najcrnijim snovima sanjao da hitra ura nemilosrdno otkucava posljednje dane starome poretka. Doduše, Hermann Broch, autor prvog romana naslovljenog «Mjesečari», to je razdoblje neposredno prije no što je Veliki rat sve izbrisao, nazvao «*veselom Apokalipsom*» (*Die fröhliche Apokalypse*). I sav taj svijet postao je ubrzo „jučerašnjim“ (*Die Welt von gestern*). Tako je to bilo i u Trojednoj Kraljevini Hrvatskoj, Slavoniji i Dalmaciji (ali bez Dalmacije, područja nekadašnje Republike Dubrovačke i Markgrofovije Istre).

Političke i kulturne prilike uvijek imaju svoga odraza i u numizmatici, kako na novcu, tako i na medaljama. Austro-Ugarska Monarhija držala je vrlo veliku vojsku, osuvremenjenu reformama baruna, kasnijega grofa Friedricha von Beck-Rzikowskog, dugogodišnjeg šefa austro-ugarskoga glavnog stana i jedinog intimnog prijatelja staroga cara Franje Josipa I. Za tu nepreglednu armiju i sve njene šarolike postrojbe s dugom tradicijom, pojedine istaknute zapovjednike i časnike te značajne događaje, stalno su se otkivale medalje, oznake, znakovi i značke, a da o odličjima ne govorimo. Spomenimo tek plaketu otkovanu u povodu 200. obljetnice Pješačke pukovnije br. 22 imena grofa Lacyja, s portretima spomenutoga grofa Lacyja i pješadijskoga generala Marijana Varešanina od Vareša iz 1909. god., kao i medalju Gustava Kurschnera iz 1913. god., koja obilježava osnutak austro-ugarske zračne flote. Od vojničkih medalja, nastalih neposredno prije no što se razbuktao Veliki rat, u Trojednici je 1912. god. sjajni kipar i medaljer Rudolf Valdec načinio dvije odlične vojničke plakete.

Na jednoj se vidi portret namrgođenog, strogoga generala pješaštva Raimunda Gerbe, *recte* Rade Grbe, umrlog 1918. god., ali još prije propasti Monarhije te pokopanoga na zagrebačkome Mirogoju. Druga ovjekovječuje c. k. 5. ulansku pukovnicu u Varaždinu. Godinu dana prethodno Valdec je za vojnički Casino u Zagrebu izmodelirao jednu od najljepših secesijskih plaketa. Mirnodopske medalje iz 1914. god. još su jedna hrvatska sokolska značka, rad Ive Kerdića te značka, koju je za neodržani II. svesokolski slet u Ljubljani izradio Lojze Dolinar, upotrijebljena je tek za sokolski sabor u Novome Sadu 1919. god. Potom je tu plaketa Vatroslava Drenskog, s portretima Emilija pl. Laszowskog Szelige i Velimira Deželića st., a u povodu 25 godina književničkoga rada i 50. godine života. U Zagrebačku numizmatičku zbirku zalutala je i kolajna kneza Wilhelma Wieda, kao efemernog albanskoga vladara, također iz 1914. god.

Za zlokobne vojne vježbe u Bosni 1914. god. također su otkovane spomen-medaljice. Kad su u Sarajevu 28. VI. 1914. god. umoreni nadvojvoda prijestolonasljednik Franjo Ferdinand i njegova žena Sofija, vojvotkinja od Hohenberga, Hrvatsko društvo umjetnosti je Ivu Kerdića zamolilo da načini spomen-medalju. Ta značajna medalja, koja ustvari obilježava početak rata, otkovana je u bronci, najvjerojatnije u Beču, ili u državnoj kovnici (*K. u k. Münzamt*) ili pak kod braće Schneider (*Brüder Schneider Wien*). Naime, Kerdićeva medalja za siročad i invalide otkovana je 1916. god. u bečkoj državnoj kovnici, a prije toga je medalja za hrvatski ples u Beču 1912. god. kod braće Schneider.

S objavom rata Srbiji dana 28. VII. 1914. god. odjednom se potreba za medaljama i vojnim oznakama i značkama povećala u nedogled. Na medaljama i značkama, otkovanim i izrađenim u brojnim veličinama i materijalima te s brojnim vrpcama najčešće se vide dvojica savezničkih careva, Franjo Josip I. i Wilhelm II., ali i Franjo Josip kako kleči u molitvi.

God. 1915. broj ratnih plaketa i medalja povećao se u značajnoj mjeri. Dvorski medaljer Rudolf Marschall, Kerdićev učitelj, tada iznova portretira cara Franju Josipa, pa feldmaršala nadvojvodu Friedricha, prijestolonasljednika nadvojvodu Karla i druge. Najčešće je riječ o patriotskim značkama, *Kappenabzeichen*, koje su vojnici u velikim količinama pričvršćivali na svoje kape ili kapute. Otkovan je tako i znak 25. domobranske pukovnije. Te godine popularnoga vojskovođu Svetozara pl. Borojevića od Bojne na medaljama i plaketama, iskovanim za prodaju u dobrotvorne svrhe, portretiraju R. Bachmann, Georg Herrmann i Otto Hoppe. Iste godine Rudolf Valdec modelira svoju poznatu dobrotvornu plaketu „Narod za svoje nemoćnike“, odlivenu u bronci i otkovanu u srebru i „ratnoj kovini“ (*Kriegsmetall*), kositru. Druga inačica je zamišljena kao medalja. Ivo Kerdić iste godine modelira oznaku 26. domobranske pješačke pukovnije, koja postoji i u većoj inačici. Među Valdecove „civilne“ radove iz 1914. god. ubraja se plaketa osječke tvorničarske obitelji Mirka Hermanna, a Ivo Kerdić, također u ratnoj kovini, portretira Izidora Kršnjavog, u povodu njegova 70. rođendana, no ta medalja izaziva veliko negodovanje slavljenika i cijela edicija biva bačena u rijeku Savu.

Sljedeće ratne godine 1916. na medaljama se oplakuje smrt Franje Josipa I. i pozdravlja nastup prijestolja mladoga cara i kralja Karla I. (IV.). Jednu od takvih medalja izradio je poznati umjetnik Heinrich Kautsch. Otkiva se Karlov vojni križ (*Karl-Truppenkreuz*) kao i ratni križ. Jedna medaljica obilježava učešće bosansko-hercegovačkih jedinica u ratu. Svetozara Borojevića i dalje portretiraju umjetnici kao što su to bili Georg Herrmann, Wilhelm Mayer i Franz Wilhelm te Karl Schwarz. Među popularnije značke tih godina ubraja se „Armija na Soči“ autora Gustava Herrmanna u više inačica. Jedna takva značka stavljena je i na korice poznate sablje, koju su vojnici darovali S. Borojeviću. Naš medaljer Rudolf Spiegler modelira uspjelu jednostranu medalju/značku s Trenkom na konju i njegovim husarima. Tu je i njegova značka „U spomen junačkih hrvatskih domobrana.“ Postoji još i kolajna nepoznatoga majstora s portretom baruna Franje Trenka, iskovana za 53. pješačku pukovnicu. Od brojnih drugih kositrenih medalja s likovima istaknutih junaka tu su one s portretima avijatičara Gottfriedom Banfieldom i Demetrom Konjovićem. Ivo Kerdić za grad Zagreb izrađuje svoju medalju namijenjenu siročadi i invalidima. Katkada se izlagala i njegova brončana lijevana plaketa „Janko



Abšitar“ iz 1916. god. s likom vojnika u stojećemu stavu nadesno. U Njemačkoj se u modeliranju propagandnih ratnih medalja ističe virtuozni animalist August Gaul. Ratna propaganda nije ništa skromnija kod neprijatelja. Npr. Viktor Emanuel III. može se vidjeti na spomenici zauzeća Gorice dana 8. VIII. 1916. god.

Kako se Svjetski rat nikako nije mogao okončati, u četvrtoj ratnoj godini izrada medalja i značaka pomalo opada. God. 1917. nastaju dva brončana reljefa namijenjena auli Zagrebačkog sveučilišta. Robert Frangeš-Mihanović, inače vrlo produktivan na polju ratne pune plastike, portretira dvojicu vojskovođa, koji su se istaknuli na talijanskoj bojišnici, promoviranih u počasne doktore: Svetozara Borojevića i nadvojvodu Eugena. Isti je kipar izmodelirao i plaketu s likom domobrana na straži, koja se također čuva u Hrvatskom povijesnom muzeju. A. Hummel u Nürnbergu kuje spomenicu u povodu zajedničke austro-njemačke ofenzive na Soči. Jedna plaketa nas podsjeća na teške borbe kod Štanjela, odnosno Monte San Daniele. Druga medalja ima za temu Domobransku vražju diviziju. Za posljednju ratnu godinu karakteristična je kolajna cara i kralja Karla namijenjena ranjenome vojniku „laeso militi“.

## AUSTRIJA/NJEMAČKA

1. Medalja iskovana u povodu saveza Austro-Ugarske i Njemačke.

1914.-1916. g.

Nepoznati majstor. Nepoznata kovnica.

AE. Dim.: 50 mm

Av.: usporedna poprsja Franje Josipa I. i Wilhelma II., u maršalskim odorama; Franjo Josip I. s Redom zlatnog runa.

Rv.: prizor bitke u šumskom krajoliku, u kojoj sudjeluju pješadija i topništvo.

538: ZAG E38799.

Neobjavljeno



## AUSTRIJA

2. Jednostrana portretna medalja.

(1900), Beč.

Placht, Richard (\*Horní Chrastava/Oberkratzau/Češka, 1880+Beč, 2.II.1962).

AE. Dim.: 160 mm

Av.: FRANC•IOS•I•D•G•IMP•AVSTR•BOH•ETC•ET AP•REX•HVNG•••; glava nadesno; sign. ispod odsječka vrata.

Porijeklo: iz zbirke Ivana Rengjela; Irislav Dolenc, Zagreb.

538: ZAG E46665

Neobjavljeno



## BOSNA I HERCEGOVINA

3. 200. obljetnica postojanja c.k. 22. pješačke pukovnije imena grofa Moritza Lacyja

1909. g.

Nepoznati majstor. Nepoznata kovnica .

AR. Dim.: 49x49 mm

Av.: 200 JAHR.JUBILÄUM -DES J.R.GRAF VON LACY N.22; poprsje feldmaršala grofa Lacyja, s frizurom s repom i uvojcima na sljepoočnicama, u odori, s veleredom Marije Terezije, u poluprofilu, nalijevo 1709.-1909. lijevo i desno u polju; linearni okvir.

Rv.: JNHABER G.D.J - VAREŠANIN VON VAREŠ; poprsje generala Varešanina, s brcima, pročelav, s unatrag začušlanom kosom, u generalskoj odori, s više odlikovanja, nalijevo; linearni okvir.

Porijeklo: Marko Šarinić, Zagreb.

538: ZAG E48188

Neobjavljeno





#### HRVATSKA

##### 4. Pobjede nad Italijom 1915. god.

Bachmann, Rudolf (\*Beč, 1877+1933)

Kositar. Dim.: 50 mm

Av.: GO. V. BOROVIĆ gore. Poprsje S. Boroevića u general-skoj odori, u poluprofilu nalijevo; sign. dolje desno: R. BACHMANN.

Rv. austrijski vojnik stoji naslonjen na pušku nalijevo.

Porijeklo: Karl Nuber, Osijek.

538: ZAG E45248

Lit.: Todorović 1964: 109,285; Mirnik 1981: 11,33; Gareljić 2009: 17; Prister 2011: 385-386,III/111.



##### 5. Armija na Soči.

(1915. g.)

Herrmann, Georg. Beč.

AE. Dim.: 24x44 mm

Av.: G.d.J.v.BOROVIĆ dolje na rubu; u okviru poprsje S. Boroevića u uniformi, s leđa, u profilu nad.; signatura dolje u polju I. G.HERRMANN.

Rv.: ISONZO-ARMEE/1915 dolje na rubu između okrunjenih grbova Austrije lijevo i Ugarske desno i hrastove i lovorove grančice; u okviru četvorica austrijskih vojnika nalijevo, na rubu stijene, trojica pucaju iz pušaka na neprijatelja, četvrti baca kamen objema rukama; otraga planinski krajolik s gradom u dolini; gore zrakoplov leti nalijevo.

Porijeklo: Karl Nuber, Osijek.

538: ZAG E45247

Lit.: MittlOeGfMM, 12/1916,1(308), 5,5, T.13,2; Forrer 7, 1923: 445; Švajncer 1978: 97,143 (Rv.); Mirnik 1981: 11,32; Mirnik 2005: 57: 84 Rv); Gareljić 2009: 17; Prister 2011: 385,III/110.



##### 6. Demetar Konjović, poručnik bojnog broda 1916. g.

Nepoznati majstor. Beč.

Kositar. Dim.: 50 mm

Av.: K.u.K.LSCHLT. - DEMETER KONJOVIĆ; poprsje D. Konjovića, u avijatičarskoj odori, s kapom, u poluprofilu nad.

Rv.: prikaz obaranja jednoga od tri zrakoplova.

Porijeklo: Karl Nuber, Osijek.

538: ZAG E45250

Lit.: Prister 2011: 390-391,III/139.

Neobjavljeno

**7-8.** Umorstvo Franje Ferdinanda i Sofije u Sarajevu,  
28. VI. 1914.

1914. g.

Kerdić, Ivo (\*Davor,19.V.1881+Zagreb,27.X.1953). Zagreb.  
Bronca. Dim.: 71 mm. U svojoj kartonskoj kutijici sa zlatnim  
rubom, iznutra bijeli baršun.

Av.: usporedna pop. Franje Ferdinanda, u generalskoj odori,  
s Redom zlatnog runa, i Sofije Hohenberške, u opravi s viso-  
kim ovratnikom i bisernom ogrlicom, nadesno.

Rv.: ++/NADVOJVODA/ FRANJO.FERDINAND/  
I•SVPRVGA•MV/ SOFIJA

VOJVODKINJA/ HOHENBERG/ 28.vi/ 1914/HRVAT./ DRVŠ-  
TVO-/UMJETNOSTI u 20

redaka, na sredini palmina i lovorova grana; signatura dolje.

Porijeklo: zbirka Ivana Rengjela: Irislav Dolenc, Zagreb.

538: ZAG E46693; 538: ZAG E39317.

Lit.: Mandl 1953: 93; Todorović 1964: 87,184; Roje Depolo  
- Mažuran Subotić 1993: 83, 126,127; Mirnik 2004: 25,18;  
Lasić 2005,19.



**9.** Hrvatska sokolska značka.

(1914.), Zagreb.

Kerdić, Ivo (\*Davor,19.V.1881+Zagreb,27.X.1953).

Bronca. Dim.: 25 mm. S iglom.

Av.: poluluk atletski građenog muškarca, nagog do pasa; stoji  
u raskoraku, leđima nalijevo, u desnici drži kijaču, u ljevici  
štit s hrvatskim grbom; na glavi kapa sa sokolovim perom;  
signatura desno u polju.

Porijeklo: Zbirka Kopač, Zagreb.

538: ZAG E47309

Lit.: Prister 1981: 12, 38a; Mirnik 1988: 274,54; Roje-Depolo  
- Mažuran-Subotić 1992: 125,126; Mirnik 2004: 25,19.



**10.** Gerba, Raimund (Rade Grba, \*Ogulin,

1.V.1849+Opatija,18.III.1918), general

1912. g.

Valdec, Rudolf (\*Krapina,8.III.1872+Zagreb,1.II.1929).

Bronca. Dim.: 49x65 mm

Av.: poprsje generala pješništva Gerbe, starijeg muškarca, s  
brcima, u generalskoj odori, sa tri zvijezde na ovratniku, s  
više odlikovanja, nalijevo; u pozadini stilizirano hrastovo li-  
šće; na odsječku ramena natpis u tri retka: RAIMUND/  
GERBA/ G.D.I.-K.D.13.K. (General der Infanterie – Kommandant  
des 13. Korps); signatura dolje lijevo: R.VALDEC.

Porijeklo: Rudolf Valdec, Zagreb.

538: ZAG E21982

Lit.: Zlamalik 1964: 43, 98 sl.; Todorović 1965: 90, 198; Man-  
dl 1951: 30; Mirnik 1988: 8; Göricke-Lukić 1993: 131, 292;  
Gareljčić 2009: 47, 21.





## SLOVENIJA

11. Značka III. svesokolskoga sleta u Ljubljani, 15.-17. VIII. 1914., koji nije održan. Naknadno upotrijebljena 1919. god. 1914. g.

Dolar, Lojze (\*Ljubljana, 19.IV.1893 +ičići, 9.IX.1970)

Bakar, pozlaćeni. Dim.: 30x40 mm. Jednostrana značka-plaketa. Nedostaju kopča i traka.

Av.: Kralj Matjaž budi sokolstvo: starac duge brade stoji na postolju s:

-III-SLOVENSKI/ VSESOKOLSKI.ZLET/ V LJUBLJANI•1914; u lj. drži mač, pred njim stoji sokol nad; pruža desnicu prema polunagom muškarcu desno od njega koji sjedi nalijevo, ruku svezanih na leđima; signatura desno u polju. SOKOLSKI SABOR/ NOVI SAD 1919 naknadno utisnuto gore.

538: ZAG E38649.

Lit.: Švajncer 1982, 322-324.

Neobjavljeno



## Odlikovanja, vojno znakovlje, značke i prstenje

Još od vremena Mijata Sabljara, Šime Ljubića i konačno Josipa Brunšmida, u Arheološki muzej u Zagrebu (tadašnji Narodni Muzej) pristizao je materijal koji nije imao striktan arheološki karakter. Pristigli novac, medalje, plakete, odlikovanja, značke i ostali slični predmeti uvršteni su u fundus numizmatičke zbirke. Ovakvim postupanjem numizmatička zbirka više nije imala samo arheološku zadaću već je poprimila karakter numizmatičkog kabineta čije djelovanje pokriva širi numizmatički kontekst. Tako se u fundusu numizmatičke zbirke Arheološkog muzeja u Zagrebu čuva značajan broj odlikovanja, znakovlja i znački europskih zemalja nastalih od 19. stoljeća do devedesetih godina 20. stoljeća.

Početak Prvog svjetskog rata i 1914. godina, bit će prezentirani kroz odlikovanja, vojno znakovlje, značke i prstenje zemalja sudionica ovih burnih događaja; Austro-Ugarske Monarhije, Njemačkog Carstva, Ruskog Carstva i Kraljevine Srbije. Većina ovih predmeta je pristiglo za vrijeme ravnateljstva Josipa Brunšmida i Viktora Hoffillera.

Najznačajnija je donacija odlikovanja Narodnog vijeća 1918. godine. Među tim odlikovanjima nalaze se visoka odlikovanja sila osovine, austrougarska odlikovanja Leopoldovog ordena, Ordena Željezne krune, Ordena Franje Josipa, Križ za zasluge, medalje za vojne zasluge i odlikovanja Njemačkog Carstva, Orden Crvenog orla, Orden krune. Donacije pojedinaca su bile nešto skromnije ali ipak značajne: S. Šohaj (Velika zlatna medalja za hrabrost), Vladimir Žepić, Narodno vijeće (Srebrna medalja za hrabrost), prof. Hermina Berkić (Križ za vojnu službu, II. i III. stupnja, dvije Ratne medalje 1873.), Irislav Dolenc (Spomen medalja na Velike vojne vježbe u Bosni, VI. 1914), Marija Maček (Oznaka za kapu 42. domobranske Vražje divizije), Matija Ivanac (Medalja za Rusko-japanski rat 1904.–1905., Medalja povodom stote obljetnice patriotskog rata godine 1812., Medalja povodom 300. obljetnice vladanja kuće Romanovih, Srebrna medalja za hrabrost - Miloš Obilić), Stjepan Regenyi (Oznaka Mihailovskog artiljerijskoga učilišta). Za ostale predmete, nažalost, ne postoje podaci o donatorima.

## Centralne sile

Sustav odlikovanja u Monarhiji već je dugo bio uspostavljen i glavna struktura se nije mijenjala sve do kraja rata, odnosno raspada Austro-Ugarske Monarhije. Dodatna gradacija odlikovanja uvedena je dodavanjem ratnih dekoracija za pojedino odlikovanje, što je bilo strogo propisano ukazima. Njemačko Carstvo imalo je dugu i šaroliku povijest odlikovanja do ujedinjenja. Njemačke države su svaka za sebe imale svoj sustav odlikovanja i stupnjevanja. Ovaj sustav je bio jako kompliciran pogotovo kada se uspoređuju gradacije odlikovanja među samim njemačkim državama. Prusija je bila najmoćnija država unutar njemačkog saveza pa su se pruska odlikovanja zadržala i dodjeljivala i nakon ujedinjenja 1871.

Svakako treba opisati povijest pojedinih odlikovanja koja su prezentirana.

Leopoldov orden (kat. 1) je utemeljio Franjo I. 7. siječnja 1808. godine u čast svome ocu caru Leopoldu II. Orden se dobivao za vojne i civilne zasluge, a ovo odlikovanje su mogli dobiti samo podanici Habsburške Monarhije, bez obzira na vjeru, nacionalnost ili položaj. Od Bečkog kongresa su ga dobivali i strani diplomati. Od 1860. uvodi se oznaka ratne dekoracije za ratnu službu. Odlikovani ovim ordenom nosili su počasni naslov viteza. Dodjeljivao se u 4 glavna stupnja.

Orden Željezne krune (kat. 2-5) osnovao je Napoleon Bonaparte kao uspomenu na svoje krunjenje za kralja Italije u Milanu 1805. godine. Tom prilikom okrunjen je langobardskom željeznom krunom. Nakon poraza Napoleona i aneksije Lombardije 1816. car Franjo I. je 1. siječnja 1816. obnovio ovo odlikovanje kao austrijsko odlikovanje za izuzetne vojne i civilne zasluge. Odlikovani ovim ordenom nosili su počasni naslov viteza. Dodjeljivao se u 3 glavna stupnja.

Orden Franje Josipa (kat. 6-8) osnovao je car Franjo Josip I., 2. prosinca 1849., povodom godišnjice svoje vladavine. Odlikovanje se dodjeljivalo za izuzetne građanske zasluge, posebno diplomatima. Odlikovanje je mogao dobiti svatko bez obzira na nacionalnost vjeru i položaj u društvu. Početkom Prvog svjetskog rata dodjeljivanje je prošireno i na vojsku. Dodjeljivao se u 5 glavnih stupnjeva.

Križ za zasluge (kat. 9-11) utemeljio je car Franjo Josip I., 2. prosinca 1849., povodom godišnjice svoje vladavine. Kao priznanje za marljivu i odanu službu caru i domovini, za dugogodišnje općepriznato zalaganje u javnoj službi ili drugdje, za stečene zasluge za sveopće dobro. Orden se dodjeljivao u 4 glavna stupnja.

Križ za vojnu službu (kat. 14-16) utemeljio je car Franjo Josip I., 19. rujna 1849. godine, kao priznanje oficirima, podoficirima i vojnicima za njihovu dugogodišnju službu.

Ratnu medalju 1873. (kat. 17-19) utemeljio je car Franjo Josip I. povodom 25. godišnjice svoje vladavine za sve osobe bez obzira na rang i društveni položaj, koje su sudjelovale u jednom ili više austrijskih ratova. Medalja se dodjeljivala i u Prvom svjetskom ratu osobama koje su stupile na front prije smrti cara Franje Josipa I. (21. 9. 1916.).

Medalju za vojne zasluge (kat. 20-21) utemeljio je car Franjo Josip I., 12. 3. 1890. godine, kao priznanje vojnim osobama koje su se isticale svojim radom u vrijeme rata ili mira. Medalju su za vrijeme rata dobivale i civilne osobe ali se nosila na crvenoj vrpci. Odlikovani ovom medaljom u miru mogli su biti ponovno odlikovani u ratu i obrnuto. Dekretom od 1. 4. 1916. godine propisano je da se ista medalja može dodjeljivati više puta (do četiri). Tada bi se na vrpici dodavala srebrna pločica ili više njih, ovisno koliko puta je osoba dobila odlikovanje.

Pruski Orden Crvenog orla (kat. 40) osnovao je nasljedni princ Georg Wilhelm von Brandenburg-Bayreuth 17. 11. 1705. kao Orden iskrenosti (Ordre de la Sincerite). Nakon njegove smrti orden nije



dodjeljivan sve do 1734. godine kada ga markgrof Georg Friedrich Carl reorganizira pod nazivom „Orden Brandenburškog Crvenog Orla“. Kada se Friedrich Wilhelm II. 1792. godine proglasio velikim meštrom reda, orden je potpao pod prusku krunu i tako dobiva svoj konačni naziv. Orden je kroz svoju povijest bio puno puta reorganiziran. Od 1861. godine odlikovanje se dodjeljivalo u šest glavnih stupnjeva.

Pruski Orden krune (br.41, 42) utemeljio je pruski kralj Wilhelm I. na dan svog krunjenja 18. studenoga 1861. godine u Königsbergu. Ovaj Orden je prema rangu bio jednak s Ordenom Crvenog orla, a za ratne zasluge dobivao se s mačevima. Orden se dodjeljivao u četiri glavna stupnja.

Najzanimljivija su ona odlikovanja uz koja se nalaze imena nosilaca određenog odlikovanja kao što su dr. Edo Kuerschner, dr. Martin pl. Kenđelić, Babić i Matasić/časnički zbor 25. domobranske pješake pukovnije.

Dr. Edo Kuerschner je bio odvjetnik i mjesni načelnik u Požegi. Odlikovanje koje mu je predviđeno (Orden Željezne krune III. stupnja) odgovara ovakvom rangu službe.

Dr. Martin pl. Kenđelić (\*Đurđevac, 7. 11. 1846 +Zagreb, 17. 4. 1923) bio je predsjednik Vrhovnog suda Bosne i Hercegovine u Sarajevu. Najviše odlikovanje koje mu je bilo dodijeljeno je Orden Željezne krune II. stupnja (kat. 2), a tijekom svoje karijere bio je još odlikovan Ordenom Željezne krune III. stupnja, Marijanskim križem, Ratnom medaljom 1873. i jubilarnom spomenicom za oružane snage iz 1898. godine, ova odlikovanja nažalost nisu sačuvana.

25. domobranska pješačka pukovnija (zagrebačka) osnovana je 1889. iz 25. pješačke polubrigade, koja je ustrojena 1874. iz 79., 80. i 83. domobranske satnije. Zapovjednik pukovnije je od 1912. godine bio pukovnik (*Oberst/Ezredes*) Anton Matasić (\*Kompolje, 9. lipnja 1862.-+Zagreb, 24. lipnja 1942.), a 1914. pukovnija je bila dio 83. pješačke brigade čuvene 42. domobranske pješačke „Vražje divizije“. Divizija je imala 14.000 ljudi i bila je pod zapovjedništvom general-pukovnika Stjepana Sarkotića. To je jedna od najpoznatijih vojnih postrojbi hrvatske ratne prošlosti. Svoj ratni put počela je na srpskom ratištu, u Srijemu, kao dio snaga prvog udara. Kasnije sudjeluje u bitkama na Ceru i Kolubari, a zatim je upućena u Galiciju. Od ustroja 25. pješačke polubrigade 1874., 1914. navršeno je 40 godina službe pukovnije. Tom je prigodom časnički zbor 25. domobranske pješačke pukovnije, odlikovan Križem za vojnu službu II. stupnja (kat. 14). Na odlikovanju je uz ugraviranog i emajliranog natpisa „ČAST. SBOR 25. DOM. PJEŠ. PUK. 1914“ na poleđini stajala cedulja „Matasić“. Anton Matasić (ponekad ga se navodi kao Matašić) vjerojatno je kao zapovjednik bio nositelj u ime pukovnije. Osim što je bio zapovjednikom pukovnije, bio je i zamjenikom zapovjednika VII./VI. zagrebačkoga hrvatsko-slavonskog domobranskog okruga i tijekom rata dosegao je čin general-bojnika (*General-major/Vezérőrnagy*). Bio je još odlikovan Ordenom Željezne krune III. stupnja s ratnom dekoracijom (kat. br. 4).

Leopoldov Orden III. stupnja (kat. 1), Orden Krune II. stupnja (kat. 41 i 42) i Orden Crvenog orla (kat. 40) namijenjena su izvjesnom Babiću. Kako je Babić često prezime, a ime je bilo nepoznato, teško da su se ova odlikovanja mogla povezati s nositeljem. Detekcije osobe kojoj su odlikovanja bila namijenjena riješena je sustavom eliminacije. Kako se radi o visokim odlikovanjima Centralnih sila, može se pretpostaviti da se radilo o osobi koja je bila visoko pozicionirana unutar struktura Austo-Ugarske Monarhije. Naime, u rang listama Monarhije ne pojavljuje se niti jedan Babić (i sve varijante pisanja prezimena i pogreške: Babich, Babic, Bavić...) koji je bio nositelj ovih odlikovanja osim Antona Babića. Jedina sumnja da se ne radi o njemu je bio nedostatak Ordena Željezne krune III. stupnja kojim je Anton Babić bio odlikovan. Pregledom dokumentacije i literature utvrđeno je da je takvo odlikovanje, na ime Babić, postojalo u Arheološkom muzeju u Zagrebu sve do 1953., kada je dospjelo u Povijesni muzej Hrvatske. Ovo odlikovanje je, kao i gore navedena Babićeva odlikovanja, imalo isto porijeklo - Narodno vijeće, poklon, 1918. godine.



*Ordenski znak Ordena Franje Josipa, II. stupanj – Oficirski križ s ratnom dekoracijom; Kat. 7.*

Anton Babich od Lovinca (\*23.6.1856 †18.4.1935) bio je zapovjednik 5. brdske brigade - Split koja je bila u sastavu 47. pješačke divizije zajedničke vojske u činu general-bojnika (*Generalmajor/Vezérőrnagy*), a nakon zauzimanja Srbije služio je u Vojnom zapovjedništvu generalnog guvernera Srbije u činu naslovnog podmaršala (*Feldmarschalleutnant/Altábornagy*).

Treba još spomenuti spomen medalje koje su dodjeljivane za sudjelovanje u vojnim vježbama u Bosni kod Sarajeva u lipnju 1914. Ove vježbe i medalja imali su zloslutnu simboliku događaja koji će slijediti te godine (kat. 22, 23).

Znakovlje i značke ugrubo se mogu podijeliti na značke i znakovlje pripadnika vojnih jedinica i domoljubne značke. Značke vojnih jedinica mogle su se nositi jedino na lijevoj strani kape pa su dobile popularni naziv *Kappenabzeichen*. Uglavnom su to bile oznake pukovnija (kat. 26), brigade, divizije (kat. 24, 25), korpusa i armija (kat. 27). Značke su uz oznaku određene vojne jedinice znale slaviti dobivenu bitku, zapovjednike, godišnjice jedinice ili neki drugi događaj (npr. Božić na ratištu itd.).

Domoljubne značke (*Patriotische Abzeichen*) i medaljice bile su izraz podrške, a uglavnom se isticalo i veličalo jedinstvo savezničkih država, vladara itd. (kat. 28-31). Ove značke nosili su vojnici i civili podjednako.

Početkom Velikog rata 1914. godine obnovljeno je carsko-kraljevsko društvo austrijskog srebrnog križa. Njegova glavna zadaća je bila preuzimanje skrbi za rezerviste koji su se vratili kući. Ovo društvo je po uzoru na prusku akciju iz Napoleonovih ratova „*Gold gab ih für Eisen*“ obnovilo ovu akciju 1914. godine u Njemačkoj i Austro-Ugarskoj Monarhiji. Za svaki poklon u zlatu ili novcu bi se dobivao željezni prsten s natpisom akcije na gotici i godinom akcije sakupljanja 1914. (kat. 32-34).

U Hrvatskoj se ova akcija odvijala u svrhu prikupljanja novca za obitelji poginulih vojnika „*koji su zavičajnici ovih kraljevina i koji su ostavili svoje obitelji nedovoljno opskrbljene*“. Za svaku donaciju (minimalna donacija je bila 5 kruna) dobivao se željezni prsten s natpisom na hrvatskom „*Dadoh zlato za Željezo*“ i bio je zaštićen žigom Povjerenstva za organizaciju dobrovoljne ratne bolničarske službe u Zagrebu.

## Sile Antante

Rusko Carstvo zastupljeno je sa 3 medalje: Medalja za Rusko-japanski rat 1904.-1905., koja se dodjeljivala sudionicima ovog sukoba (kat. 43). Medalja povodom stote obljetnice patriotskog rata godine 1812. (kat. 44) i Medaljom povodom 300. obljetnice vladanja kuće Romanovih (kat. 45). Zanimljiv je način kako su ove medalje dospjele u zbirku. Nositelj sve tri medalje bio je ruski borac koji je poginuo na istočnom bojištu (na peterokutnim vrpcama još uvijek su vidljivi tragovi od krvi), a medalje su dospjele u Hrvatsku kao ratni trofej.

Kraljevina Srbija zastupljena je sa zlatnom i srebrnom medaljom za hrabrost Miloš Obilić (kat. 47, 48). Medalja za hrabrost osnovana je 1912. godine. Zanimljivo je da se ova medalja brzo povukla iz upotrebe zbog protesta boraca. Naime, zlatna medalja za hrabrost imala je ženski lik na licu medalje, što su odlikovani smatrali neprikladnim za ovakvo odlikovanje. Nova medalja za hrabrost s likom Miloša Obilića uvedena je 12. srpnja 1913. godine ukazom kralja Petra I., a dodjeljivala se za pokazanu i osvjedočenu hrabrost na bojištu. Odlikovanje se dodjeljivalo u 2 stupnja; I. stupanj (zlatna medalja) i II. stupanj (srebrna medalja).

## AUSTRO-UGARSKA MONARHIJA

### 1. Ordenski znak Leopoldovog ordena, IV. stupanj – Viteški križ (Leopold – Orden)

1808.–1918.

Nep.

Zlato, emajl. Dim.: 31x63 mm. Težina: 12,65 g. Pol. kal.: 12. Istokračan križ, kraci se sužuju prema sjecištu, na krajevima su konkavno udubljeni. Križ je ispunjen crvenim, a uz rub križa bijelim emajlom. Iznad križa rudolfinska zlatna i emajlirana kruna. Vrpca je trokutna, crvene boje sa dvije bijele linije na rubu.

Av.: u središnjem polju inicijali „F.I.A“ (Franciscus Imperator Austriae). na crvenoj emajliranoj pozadini. U bijelom emajliranom prstenu geslo: „INTEGRITATI ET MERITO“.

Rv.: u središnjem bijelo emajliranom polju, geslo u pet redova: „OPES/REGUM/CORDA/SUBDITORUM“.

Porijeklo: Narodno vijeće. Odlično sačuvan. Dodijeljen Babiću.

538: ZAG E8306

Neobjavljeno

Lit.: Heyer 1888: T. IV, 5; Trost 1910: 14–15; Prister 1984, br. 9.



### 2. Ordenski znak Ordena Željezne krunice, II. stupanj (Orden der Eiserner Krone)

1816.–1918.

Rozet & Fischmeister

Zlato, emajl. Dim.: 63 mm. Težina: 30,29 g. Pol. kal.: 12.

Zlatni dvoglavi orao s krunama na glavama. Pod orlom langobardska željezna kruna. Iznad glava je velika emajlirana rudolfinska kruna. Iznad se nalazi zlatna karika i plosnata karika ukrašena točkama od bijelog emajla.

Lentica ordena je žuta s plavim crtama na rubovima.

Av.: Na prsima orla je plavo emajlirani štit s monogramom „F“ (Franciscus).

Rv.: U plavo emajliranom štitu godina aneksije Lombardije „1815“.

Porijeklo: Posudba I. Mirnik. Odlično sačuvan. Dodijeljen: dr. Martinu pl. Kendeliću.

Neobjavljeno.

Lit.: Heyer 1888: T. 6, 5 ; Trost 1910: 16-17.





3. Minijatura Ordена Željezne krune, II. stupanj (Orden der Eiserner Krone)

1816.–1918.

Vincent Mayer's Söhne.

Tkanina, bronca, tombak. Dim.: 21x18 mm. Težina: 3,92 g.

Av.: minijatura ordenskog znaka željezne krune na okrugloj formiranoj tkanini žute boje sa dvije plave crte .

Rv.: navoji za vijak; na vijku natpis: „VINC MAYER'S SÖHNE. WIEN“.

Porijeklo: Posudba I. Mirnik. Odlično sačuvan. Dodijeljen : dr. Martinu pl. Kenđeliću.

Neobjavljeno



4. Ordenski znak Ordена Željezne krune s ratnom dekoracijom, III. stupanj (Orden der Eiserner Krone)

1816.–1918.

Rozet & Fischmeister (1914.–1918.).

Zlato, emajl. Dim.: 30x72 mm. Težina: 20,17 g. Pol. kal.: 12.

Zlatni dvoglavi orao s krunama na glavama. Pod orlom

langobardska željezna kruna. Iznad glava je velika emajlirana rudolfinska kruna. Vrpca ordena je trokutna, žute boje sa dvije plave crte sa svake strane.

Av.: Na prsima orla je plavo emajlirani štit s monogramom „F“ (Franciscus). Na svakom orlovom krilu po jedna lovorova grančica (ratna dekoracija).

Rv. : U plavo emajliranom štitu godina aneksije Lombardije „1815“.

Porijeklo: Narodno vijeće. Odlično sačuvan. Dodijeljen Matasiću.

538: ZAG E8307

Neobjavljeno

Lit.: Heyer 1888: T. 6, 6 ; Trost 1910: 16-17.



5. Ordenski znak Ordена Željezne krune, III. stupanj (Orden der Eiserner Krone)

1816.–1918.

Rozet & Fischmeister (1914.–1918.).

Zlato, emajl. Dim.: 20x73 mm. Težina: 20,43 g. Pol. kal.: 12.

Zlatni dvoglavi orao s krunama na glavama. Pod orlom

langobardska željezna kruna. Iznad glava je velika emajlirana rudolfinska kruna. Vrpca ordena je trokutna, žute boje sa dvije plave crte sa svake strane.

Av.: Na prsima orla je plavo emajlirani štit s monogramom „F“ (Franciscus).

Rv. : U plavo emajliranom štitu godina aneksije Lombardije „1815“.

Porijeklo: Narodno vijeće. Odlično sačuvan. Namijenjen dr. Edi Kuerschneru.

538: ZAG E8308

Neobjavljeno.

Lit.: Heyer 1888: T. 6, 6 ; Trost 1910: 16-17.

6. Ordenski znak Ordena Franje Josipa, I. stupanj –  
Konturski križ (Franz Joseph Orden)  
1849.–1918.

Vincent Mayer's Söhne.

Zlato, emajl. Dim.: 38x95 mm. Težina: 22,42 g. Pol. kal.: 12.  
Istokračni zlatni križ ispunjen crvenim emajlom prema  
vrhovima zadebljan i s konveksnim vrhovima. Između  
krakova križa nalazi se dvoglavi orao izrađen od zlata i  
crnog emajla. Iznad križa se nalazi rudolfinska kruna, alka i  
plosnata alka za lenticu. Lentica je crvene boje.

Av.: Orao u kljunovima drži lanac koji na krajevima završava  
sa dvije stisnute ruke. Na donjoj polovici lanca nalazi se  
geslo „VIRIBUS UNITIS“. U središnjem, bijelo emajliranom  
polju nalaze se zlatni inicijali „FJ“ (Franz Joseph).

Rv.: U središnjem, bijelo emajliranom polju nalazi se godina  
„1849“ (godina utemeljenja ordena).

Porijeklo: Narodno vijeće. Odlično sačuvan.

538: ZAG E8310

Neobjavljeno

Lit.: Heyer 1888: 16, T. VII, br. 3; Trost 1910: 16–17, T. VII, 2;  
Prister 1984, br. 24.



7. Ordenski znak Ordena Franje Josipa, II. stupanj – Oficirski  
križ s ratnom dekoracijom (Franz Joseph Orden)  
1901.–1918.

Rozet & Fischmeister?

Srebro, pozlačeno, emajl. Dim.: 40x76 mm. Težina: 26,16 g.  
Pol. kal.: 12.

Zlatni križ ispunjen crvenim emajlom prema vrhovima  
zadebljan i s konveksnim vrhovima. Donji krak križa je nešto  
duži. Između krakova križa nalazi se dvoglavi orao izrađen  
od zlata i crnog emajla.

Av.: Orao u kljunovima drži lanac koji na krajevima završava  
sa dvije stisnute ruke. Na donjoj polovici lanca nalazi se  
geslo „VIRIBUS UNITIS“. U središnjem, bijelo emajliranom  
polju nalaze se zlatni inicijali „FJ“ (Franz Joseph). Iznad križa  
se nalaze dvije ukrštene valovite trake ispunjene zelenim  
emajlom (ratna dekoracija) i rudolfinska kruna.

Rv.: Nema prikaza, već samo igla za aplikaciju na kojoj se  
nalazi punca.

Porijeklo: Narodno vijeće. Odlično sačuvan.

538: ZAG E8309

Neobjavljeno

Lit.: Trost 1910: 16-17.





8. Ordenski znak Ordена Franje Josipa, III. stupanj – Viteški križ (Franz Joseph Orden)  
1849.–1918.

Vincent Mayer's Söhne.

Zlato, emajl. Dim.: 32x63 mm. Težina: 12,20 g.

Istokračni zlatni križ ispunjen crvenim emajlom prema vrhovima zadebljan i s konveksnim vrhovima. Između krakova križa nalazi se dvoglavi orao izrađen od zlata i crnog emajla. Iznad križa se nalazi rudolfinska kruna, alka za vrpca. Vrpca je trokutna, crvene boje.

Av.: Orao u kljunovima drži lanac koji na krajevima završava sa dvije stisnute ruke. Na donjoj polovici lanca nalazi se geslo „VIRIBUS UNITIS“. U središnjem, bijelo emajliranom polju nalaze se zlatni inicijali „FJ“ (Franz Joseph).

Rv.: U središnjem, bijelo emajliranom polju nalazi se godina „1849“ (godina utemeljenja ordena).

Porijeklo: Narodno vijeće. Odlično sačuvan.

538: ZAG E8311

Neobjavljeno

Lit.: Heyer 1888: T. VII, 5; Trost 1910: 16–17; Prister 1984, br. 28.



9. Zlatni Križ za zasluge s krunom (I. stupanj)  
(Verdienstkreuz)

1849.–1918.

F. Braun.

Zlato, emajl. Dim.: 37x63 mm. Težina: 14,41 g. Pol. kal.: 12.

Križ je istokračan. Krakovi se prema vrhovima proširuju i konveksni su. Zlatni križ je ispunjen crvenim emajlom. Iznad križa se nalazi rudolfinska kruna s alkicom. Vrpca je trokutna, crvene boje.

Av.: U središnjem bijelo emajliranom polju nalazi se monogram „FJ“ (Franz Joseph). U bijelo emaliranom prstenu natpis: „VIRIBUS UNITIS“, između svakog slova se nalazi zlatna elipsa, a na krajevima natpisa dvije stisnute ruke.

Rv.: U središnjem bijelo emajliranom polju nalazi se zlatno ispisana godina „1849“ (godina utemeljenja ordena).

Porijeklo: Narodno vijeće. Odlično sačuvan.

538: ZAG E8303

Neobjavljeno

Lit.: Heyer 1888: T. VIII, 1; Trost 1910: 96, T. VI, 12; Prister 1984, br. 48.

**10. Srebrni križ za zasluge s krunom (III. stupanj)**

(Verdienstkreuz)

1849.–1918.

Wilhelm Kunz

Srebro, emajl. Dim.: 37x65 mm. Težina: 15,59 g. Pol. kal.: 12.

Križ je istokračan. Krakovi se prema vrhovima proširuju i konveksni su. Srebrni križ je ispunjen crvenim emajlom. Iznad križa se nalazi rudolfinska kruna s alkicom. Vrpca je trokutna, crvene boje.

Av.: U središnjem srebrnom polju nalazi se monogram „FJ“ (Franz Joseph). U srebrnom prstenu natpis: „VIRIBUS UNITIS“, između svakog slova nalazi se elipsa, a na krajevima natpisa dvije stisnute ruke.

Rv.: U središnjem srebrnom polju nalazi se zlatno ispisana godina „1849“ (godina utemeljenja ordena).

Porijeklo: Narodno vijeće. Odlično sačuvan.

538: ZAG E8304

Neobjavljeno.

Lit.: Heyer 1888: VIII, 3; Trost 1910: 96.

**11. Srebrni Križ za zasluge (V. stupanj) (Verdienstkreuz)**

1849.–1918.

Wilhelm Kunz

Srebro, emajl. Dim.: 30x43 mm. Težina: 7,93 g. Pol. kal.: 12.

Križ je istokračan. Krakovi se prema vrhovima proširuju i konveksni su. Srebrni križ je ispunjen crvenim emajlom.

Iznad križa nalazi se alka. Vrpca je trokutna, crvene boje.

Av.: U središnjem srebrnom polju nalazi se monogram „FJ“ (Franz Joseph). U srebrnom prstenu natpis: „VIRIBUS UNITIS“, između svakog slova se nalazi elipsa, a na krajevima natpisa dvije stisnute ruke.

Rv.: U središnjem srebrnom polju nalazi se zlatno ispisana godina „1849“ (godina utemeljenja ordena).

Porijeklo: Narodno vijeće. Odlično sačuvan.

538: ZAG E8305

Neobjavljeno.

Lit.: Heyer 1888: VIII, 4; Trost 1910: 96.







**12. Velika zlatna medalja za hrabrost (Tapferkeitsmedaille) 1914.–1916.**

Nep.

Bronca, pozlačena. Dim.: 41 mm. Težina: 23,85 g. Pol. kal.: 12.

Av.: natpis uokolo medalje „FRANZ JOSEPH I.V.G.G.KAISER V.OESTERREICH. Pop.: s bradom i brkovima, u maršalskoj odori, s Redom Zlatnog runa i lentom, nad.

Rv.: natpis u dva reda „DER/TAPFERKEIT“ u lovorovom vijencu, dolje šest pukovnijskih stjegov.

Porijeklo: S. Šohaj, Zagreb. Oštećen/Damaged.

538: ZAG E38828

Neobjavljeno

Lit.: Heyer 1888: T. IX, 1; Trost 1910, 94, T. 35, 2.



**13. Velika srebrna medalja za hrabrost (Tapferkeitsmedaille) 1914.–1916.**

Leisek, Friedrich

Srebro. Dim.: 40 mm. Težina: 18 g. Pol. kal.: 12.

Av.: natpis uokolo medalje „FRANZ JOSEPH I.V.G.G.KAISER V.OESTERREICH“. Pop.: s bradom i brkovima, u maršalskoj odori, s Redom Zlatnog runa i lentom, nad. Sign. dolje.

Rv.: natpis u dva reda „DER/TAPFERKEIT“ u lovorovom vijencu, dolje šest pukovnijskih stjegov.

Vrpca je trokutna, u sredini ima široku prugu koja se sastoji od poprečnih uskih crvenobijelih pruga, a uz rubove par crvenih i bijelih pruga.

Porijeklo: Vladimir Žepić, Narodno vijeće, Zagreb. Vrlo lijepo sačuvan.

538: ZAG E8296

Neobjavljeno

Lit.: Heyer 1888: T. IX, 1; Trost 1910, 94, T. 36, 2; Prister 1984, br. 34.



**14. Križ za vojnu službu, II. stupanj – 40 godina službe (Militärdienstzeichen)**

Zlato, emajl. Dim.: 34x51 mm. Težina: 18,48 g. Pol. kal.: 12. Vincent Mayer's Söhne.

Odlikovanje ima oblik istokračnog zlatnog križa čiji se kraci sužuju prema sjecištu. Rubovi križa su konkavni. Ušica koja se nalazi iznad križa kovana je zajedno s križem. Iznad se nalazi zlatna rebrasta karika i zlatna alka. Vrpca je žute boje s crnom prugom sa svake strane.

Av.: Na rubovima je križ ukrašen crnim emajlom. Na sjecištu krakova nalazi se zlatni dvoglavi carski orao koji na prsima ima grb A-U Monarije.

Rv.: natpis u četiri reda „ČAST./SBOR/25.DOM.PJEŠ. PUK./1914“.

Porijeklo: Narodno vijeće. Odlično sačuvan. Dodijeljen Matasiću.

538: ZAG E8312

Neobjavljeno

Lit.: Heyer 1888: T. VIII, 7; Trost 1910: 95, 197, T. XXXII,16; Prister 1984, br. 57.

**15. Križ za vojnu službu, II. stupanj – za 35 godina službe (Militärdienstzeichen)**

1849.–1918.

Nep.

Mjed/Sedef. Dim.: 32x33 mm. Težina: 8,91 g. Pol. kal.: 12. Odlikovanje ima oblik istokračnog zlatnog križa čiji se kraci sužuju prema sjecištu. Rubovi križa su konkavni. Okrugla ušica koja se nalazi iznad križa kovana je zajedno s križem. Iznad se nalazi zlatna rebrasta karika i zlatna alka. Vrpca je žute boje s crnom prugom sa svake strane.

Av.: Na rubovima je križ dekoriran bisernim ukrasom. Na sjecištu krakova nalazi se srebrni dvoglavi carski orao koji na prsima ima grb A-U Monarije.

Rv.: Sedef.

Porijeklo: prof. Hermina Berkić. Odlično sačuvan.

538: ZAG E59475

Neobjavljeno

Lit.: Heyer 1888: T. VIII, 8; Trost 1910: 95, 197, T.XXXII, 16;

Prister 1984, br. 58, 61.



**16. Križ za vojnu službu, III. stupanj – za 25 godina službe (Militärdienstzeichen)**

1849.–1918.

Nep.

Bronca, pozlaćena. Dim.: 37x32 mm. Težina: 13,93 g. Pol. kal.: 12.

Odlikovanje ima oblik istokračnog zlatnog križa čiji se kraci sužuju prema sjecištu. Rubovi križa su konkavni. Okrugla ušica koja se nalazi iznad križa kovana je zajedno s križem. Iznad se nalazi zlatna rebrasta karika i zlatna alka. Vrpca je žute boje s crnom prugom sa svake strane.

Av.: Na rubovima je križ dekoriran bisernim ukrasom. Na sjecištu krakova nalazi se srebrni dvoglavi carski orao koji na prsima ima grb A-U Monarije

Porijeklo: prof. Hermina Berkić. Odlično sačuvan.

538: ZAG E59476

Neobjavljeno

Lit.: Heyer 1888: T. VIII, 8; Trost 1910: 95, 197, T. XXXII, 16;

Prister 1984, br. 59.





**17. Ratna medalja 1873. (Kriegsmedaille)**

1873.–1916.

Nep.

Bronca, pozlačena. Dim.: 40x36 mm. Težina: 24,53 g. Pol. kal.: 12.

Av.: natpis uokolo medalje „FRANZ JOSEPH I KAISER V. OSTERREICH, KONIG V. BOHMEN ETCAPOST.KONIG V. UNGARN“.

Pop.: Carev profil nad.

Rv.: u sredini natpis „2./DECEMBER/1873“ okruženo hrastovom grančicom nad. i maslinovom grančicom nal.

Vrpca je trokutna, u sredini ima široku prugu koja se sastoji od poprečnih uskih crnožutih pruga, a uz rubove par crnih i žutih pruga.

Porijeklo: prof. Hermina Berkić. Odlično sačuvan.

538: ZAG E59477

Neobjavljeno

Lit.: Heyer 1888: T. VIII, 11; Prister 1984, br. 80 var.



**18. Ratna medalja 1873. (Kriegsmedaille)**

1873.–1916.

Nep.

Mjed. Dim.: 42x37 mm. Težina: 27,92 g. Pol. kal.: 12.

Av.: natpis uokolo medalje „FRANZ JOSEPH I KAISER V. OSTERREICH, KONIG V. BOHMEN ETCAPOST.KONIG V. UNGARN“.

Pop.: Carev profil nad.

Rv.: u sredini natpis „2./DECEMBER/1873“ okruženo hrastovom grančicom nad. i maslinovom grančicom nal.

Vrpca je trokutna, u sredini ima široku prugu koja se sastoji od poprečnih uskih crnožutih pruga, a uz rubove par crnih i žutih pruga.

Porijeklo: prof. Hermina Berkić. Odlično sačuvan.

538: ZAG E59478

Neobjavljeno

Lit.: Heyer 1888: T. VIII, 11; Prister 1984, br. 77.



**19. Ratna medalja 1873. (Kriegsmedaille)**

1873.–1916.

Nep.

Mjed. Dim.: 37x36 mm. Težina: 21,75 g. Pol. kal.: 12.

Av.: natpis uokolo medalje „FRANZ JOSEPH I KAISER V. OSTERREICH, KONIG V. BOHMEN ETCAPOST.KONIG V. UNGARN“.

Pop.: Carev profil nad.

Rv.: u sredini natpis „2./DECEMBER/1873“ okruženo hrastovom grančicom nad. i maslinovom grančicom nal.

Vrpca i alkica nedostaju.

Porijeklo: prof. Hermina Berkić. Odlično sačuvan.

538: ZAG E59479

Neobjavljeno

Lit.: Heyer 1888: T. VIII, 11; Prister 1984, br. 77.

**20. Medalja za vojne zasluge (Militärverdienst Medaille)  
1890.–1916.**

Nep.

Bronca, pozlačena. Dim.: 31 mm. Težina: 18,87 g. Pol. kal.: 12.

Av.: natpis uokolo medalje

„\*FRANCISCVSoloSoloDoGoIMPoAVSTRoREXoBOHoETCoET  
REX APOSToHVNGo“ Pop: lovorom ovjenčano, nad.

Rv.: natpis u sredini u dva reda „SIGNVM/LAVDIS“ u  
lovorovom i hrastovom vijencu. Bk.

Vrpca je trokutna, u sredini ima široku prugu koja se sastoji  
od poprečnih uskih crvenobijelih pruga, a uz rubove par  
crvenih i bijelih pruga.

Porijeklo: Narodno vijeće. Vrlo lijepo sačuvan.

538: ZAG E8302

Neobjavljeno

Lit.: Trost 1910, 97, T. 32, 10–11; Prister 1984, br. 87.



**21. Medalja za vojne zasluge (Militärverdienst Medaille)  
1890.–1916.**

Nep.

Bronca, pozlačena. Dim.: 52x32 mm. Težina: 19,57 g. Pol. kal.: 12.

Av.: natpis u sredini u dva reda

„\*FRANCISCVSoloSoloDoGoIMPoAVSTRoREXoBOHoETCoET  
REX APOSToHVNGo“ Pop.: lovorom ovjenčano, nad.

Rv.: natpis u sredini u dva reda „SIGNVM/LAVDIS“ u  
lovorovom i hrastovom vijencu. Bk.

Vrpca je trokutna, crvene boje.

Porijeklo: Narodno vijeće. Vrlo lijepo sačuvan.

538: ZAG E59480

Neobjavljeno

Lit.: Trost 1910, 97, T. 32, 10–11; Prister 1984, br. 88.



**22. Spomen medalja na Velike vojne vježbe u Bosni, VI.  
1914.**

1914.

Nep.

Bronca. Dim.: 30 mm. Težina: 12,11 g. Pol. kal.: 12.

Av.: natpis uokolo medalje „FRANC.JOSEPHUS.I. FRANC.  
FERDINANDUS D’ESTE“. Pop.: Usporedna pop. Franje Josipa  
I. i Franje Ferdinanda, u generalskim odorama, s Redom  
Zlatnog runa, nal.

Rv.: „ANDENKEN A.D.GROSSEN ARMEEMANOVER/BEI  
SARAJEVO, BOSNIEN 1914“ gore; „EMLEK A SERAJEVOI/  
NAGYHADYAKORLASOKROL, BOSNIA 1914“ dolje; u polju  
i 5 redaka: „USPOMENA/NA VELIKE/VOJNE VJEŽBE/KOD/  
SARAJEVA–BOSNA 1914“.

Porijeklo: Ex coll. Ivan Rengjeo; Irislav Dolenc. Vrlo lijepo  
sačuvan.

538: ZAG E46694

Neobjavljeno





**23.** Spomen medalja na Velike vojne vježbe u Bosni, VI. 1914.

1914.

Nep.

Bronca. Dim.: 30 mm. Težina: 11,95 g. Pol. kal.: 12.

Av.: natpis uokolo medalje „FRANC.JOSEPHUS.I. FRANC. FERDINANDUS D’ESTE“. Pop.: Usporedna pop. Franje Josipa I. i Franje Ferdinanda, u generalskim odorama, s Redom Zlatnog runa, nal.

Rv.: „ANDENKEN A.D.GROSSEN ARMEEMANOVER/BEI SARAJEVO, BOSNIEN 1914“ gore; „EMLEK A SERAJEVOI/ NAGYHADYAKORLASOKROL, BOSNIA 1914“ dolje; u polju i 5 redaka: „USPOMENA/NA VELIKE/VOJNE VJEŽBE/KOD/ SARAJEVA–BOSNA 1914“.

Porijeklo: nepoznato. Vrlo lijepo sačuvan.

538:ZAG E38595

Neobjavljeno



**24.** Oznaka za kapu 42. domobranske Vražje divizije Hrvatska.

1917.

Nep.

Kositar. Dim.: 31x40 mm. Težina: 5,87 g.

Av.: natpis „DOMOBRA'NSKA–VRAŽJA–DIVIZIJA“; gore: „1914–1917“. Hrvatski grb u ovalu, dolje hrastov vijenac, gore orao raširenih krila, s glavom nal.

Porijeklo: nepoznato, dar. Korodiran.

538: ZAG E35094

Neobjavljeno

Lit.: Prister 2011, III/204.



**25.** Oznaka za kapu 42. domobranske Vražje divizije Hrvatska, Zagreb.

1917.

Nep.

Kositar. Dim.: 32x40 mm. Težina: 7,09 g.

Av.: natpis „DOMOBRA'NSKA–VRAŽJA–DIVIZIJA“; gore: „1914–1917“. Hrvatski grb u ovalu, dolje hrastov vijenac, gore orao raširenih krila, s glavom nal.

Porijeklo: Marija Maček rođ. Hefler, Prilaz 9, Zagreb. Dobro sačuvan.

538: ZAG E59473

Neobjavljeno

Lit.: Prister 2011, III/204.

**26.** Oznaka za kapu 25. zagrebačke domobranske pukovnije Hrvatska, Zagreb.

1914.

Nep.

Bronca, pozlačena. Dim.: 29x31 mm. Težina: 5,79 g.

Av.: Hrvatski grb, na kojem je broj „25“, gore štit s grbom Zagreba, l. i d. girlanda od lovorova lišća.

Porijeklo: Dobro sačuvan. Značka s kopčom.

538: ZAG E35096

Neobjavljeno

Lit.: Prister 2011, III/200.



**27.** Značka „I. armija – Božić 1914. na ratištu“

1914.

Gustav Gurschner.

Mjed. Dim.: 40x22 mm. Težina: 6,50 g.

Av.: „WEIHNACHTEN/IM FELDE/1914“. Pop.: Car nad., ukrštene lovorove grančice

ispod cara.

Porijeklo: nepoznato. Odlično sačuvan.

538: ZAG E59481

Neobjavljeno

Lit.: Prister 2011, III/218.



**28.** Domoljubna značka

1914.–1916.

Nep.

Mjed, tombak, emajl. Dim.: 23 mm. Težina: 1,98 g.

Av.: Prikaz Wilhelma II. i Franje Josipa I. u zlatnom polukrugu, iznad njih ukrštene zastave Njemačke i Habsburške Monarhije.

Porijeklo: nepoznato. Odlično sačuvan.

538: ZAG E59482

Neobjavljeno

Lit.: Prister 2011,131.



**29.** Domoljubna značka

1914.–1916.

Nep.

Materijal: mjed/tombak, emajl. Dim.: 23x32 mm. Težina: 1,38 g.

Av.: Ukrštene zastave Njemačke i Habsburške Monarhije.

Porijeklo: nepoznato. Odlično sačuvan.

538: ZAG E59483

Neobjavljeno

Lit.: Prister 2011,131.





**30. Patriotska Medalja – Početak I. svjetskog rata**  
1914.

Nep.

Bronca, pozlačena. Dim.: 28 mm. Težina: 7,06 g. Pol. kal.: 12.

Av.: „ \*WELTKRIEG 1914 VILAGHABORU\*“; „VIRIBUS UNITIS“ dolje. Pop.: usporedna pop. Franje Josipa II. i Wilhelma II., nal.; dolje hrastova i lovorova grančica. Lk. Rv.: (Austrijski dvoglavi orao)/ 19 (kruna sv.Stjepana) 14/ (pruski orao). Lk.

Porijeklo: nepoznato. Dobro sačuvan.

538: ZAG E39331

Neobjavljeno

Lit.: Prister 2011,131.



**31. Patriotska medaljica**

1914.

Nep.

Bronca. Dim.: 29x26 mm. Težina: 4,17 g. Pol. kal.: 12.

Av.: „WELTKRIEG ANDENKEN/1914“. Pop. Wilhelma II. u odori nal.

Rv.: „VILAGHABORU/EMLEK/1914“. Pop. Franje Josipa I. u odori nal.

Porijeklo: nepoznato. Vrlo lijepo sačuvan.

538: ZAG E59484

Neobjavljeno

Lit.: Prister 2011,131.



**32. Patriotski prsten**

1914.

Nep.

Željezo. Dim.: 23 mm. Težina: 3,70.

Natpis na rubu prstena: „GOLD GAB ICH FUR EISEN“ (na gotici).

Porijeklo: nepoznato. Dobro sačuvan.

538: ZAG G1628–2

Neobjavljeno

Lit.: Prister 2011,131.



**33. Patriotski prsten**

1914.

Nep.

Željezo, srebro. Dim.: 24 mm. Težina: 6,46 g.

Natpis na rubu prstena: „GOLD GAB ICH FUR EISEN“ (na gotici).

Porijeklo: nepoznato. Dobro sačuvan.

538: ZAG G1628–3

Neobjavljeno

Lit.: Prister 2011,131.

**34. Patriotski prsten**

1914.

Nep.

Željezo, srebro. Dim.: 22,5 mm. Težina: 4,90 g.

Natpis na rubu prstena: „GOLD GAB ICH FÜR EISEN“ (na gotici).

Porijeklo: nepoznato. Dobro sačuvan.

538: ZAG G1628–4

Neobjavljeno.

Lit.: Prister 2011,131.

**35. Patriotski prsten**

Hrvatska

1914.

Nep.

Željezo. Dim.: 23,5 mm . Težina: 4,20 g.

Natpis po rubu prstena: „DADOH ZLATO ZA ŽELJEZO 1914“, žig u obliku trolista, a na svakom listu po jedno slovo „Z, Z, Ž“.

Porijeklo: nepoznato. Dobro sačuvan.

538: ZAG G 1628–1

Neobjavljeno

Lit.: Škiljan, Borošak Marijanović 2011, 535, VI/40., VI/41.

**36. Patriotski prsten**

Hrvatska, 1914. g.

Željezo; lijevanje.

Dim.: pr. 2,096 cm; šir. karike 0,617 cm; deb. karike 0,143 cm; tež. 3,49 g.

Na ravnoj širokoj karici prstena reljefni je natpis DADOH ZLATO ZA ŽELJEZO 1914. Iza natpisa utisnut je pečat Povjerenstva za organizaciju dobrovoljne ratne bolničarske službe u Zagrebu u obliku trolista a unutar listova slova Z, Z i Ž. Prsten je izrađen od željeza a zalemljen srebrom.

Nabavljeno od Oskara Frimla Antunovića 1920. g.

Inv. br. AMZ POH-1/2014

Neobjavljeno

Lit.: Škiljan, Borošak Marijanović 2011, 535, VI/40., VI/41.

**37. Patriotski prsten**

Austrija, 1914. g.

Željezo, srebro; lijevanje.

Dim.: pr. 2,288 cm; šir. karike 0,64 cm; deb. karike 0,227 cm; tež. 7,846 g.

Na ravnoj širokoj karici prstena ugraviran je natpis Gold gab ich für Eisen 1914 D.SK. Karika prstena sastoji se od dva spojena obruča od kojih je unutarnji srebrni a vanjski željezni.

Nabavljeno od Oskara Frimla Antunovića 1920. g.

Inv. br. AMZ POH-2/2014

Neobjavljeno







**38. Patriotski prsten**  
Austro-Ugarska, 1914. g.  
Željezo, srebro; lijevanje.  
Dim.: pr. 2,314 cm; šir. karike 0,569 cm; deb. karike 0,152 cm; tež. 4,409 g.  
Na ravnoj širokoj karici prstena ugraviran je natpis PRO PATRIA 1914. Željezna osnova prevučena je slojem srebra. Nabavljeno od Oskara Frimla Antunovića 1920. g.  
Inv. br. AMZ POH-3/2014  
Neobjavljeno  
Lit.: Škiljan, Borošak Marijanović 2011, 537, VI/48., VI/49.



**39. Patriotski prsten**  
Austro-Ugarska, 1914. g.  
Srebro, emajl; lijevanje.  
Dim.: pr. 1,989 cm; šir. karike 0,568 cm; deb. karike 0,089 cm; tež. 3,074 g.  
Na ravnoj širokoj karici emajlirani natpis 1914. Između 19 i 14, kao središnji dio prstena, smješten je crveni (malteški) križ. S unutarnje strane karike nalaze se dva pečata, jedan nosi inicijale JD a drugi natpis GESCHÜTZT.  
Porijeklo nepoznato.  
Inv. br. AMZ POH-4/2014  
Neobjavljeno  
Lit.: Lit.: Škiljan, Borošak Marijanović 2011, 537, VI/48.

## NJEMAČKO CARSTVO (PRUSIJA)



**40. Ordenski znak Ordена Crvenog orla II. stupanj (Der Rote Adlerorden)**  
(zvijezda nedostaje)  
1792.–1918.  
Nep.  
Zlato, emajl. Dim.: 52x75 mm. Težina: 18,60 g. Pol. kal.: 12. Istokračni križ kovan je od zlata, ispunjen bijelim emajlom. Okrugla alka kovana je zajedno s križem, a iznad nje se nalazi plosnata alka (za provlačenje lentice) napravljena od savijene zlatne žice. Lentica je bijele boje sa širokim crvenim trakama uz rubove lentice.  
Av.: u sredini križa se nalazi bijelo emajlirani medaljon s prikazom crvenog brandenburškog orla koji na prsima ima grb Hohenzollerna, u kandžama drži zeleni vijenac. Medaljon je obrubljen zlatnom kružnicom.  
Rv.: u sredini križa se nalazi bijelo emajlirani medaljon. U medaljonu se nalazi okrunjeni monogram „FW“ (Friedrich Wilhelm) zlatne boje.  
Porijeklo: Narodno vijeće. Odlično sačuvan. Namijenjen Babiću.  
538: ZAG E24185  
Neobjavljeno  
Lit.: Trost 1910: 62–63.

**41. Ordenski znak Ordена (kraljevske) Krune II. stupanj**  
(Der königliche Kronen–orden)

Križ na lentici (1/2)

1861.–1918.

Nep.

Zlato, emajl. Dim.: 52x75 mm. Težina: 18,60 g. Pol. kal.: 12.

Križ je kovan od zlata, ispunjen bijelim emajlom. Okrugla alka kovana je zajedno s križem, a iznad nje se nalazi plosnata alka (za provlačenje lentice) napravljena od savijene zlatne žice. Lentica je plave boje.

Av.: u sredini križa nalazi se zlatno kružno polje s prikazom krune, obrubljen plavo emajliranim prstenom s geslom na gotički zlatne boje: „GOTT MIT UNS“.

Rv.: u sredini križa nalazi se zlatno kružno polje s isprepletenim monogramom „WR“ (Wilhelm Rex), obrubljen plavo emajliranim prstenom s natpisom : „DEN 18 OTOBER 1861“.

Porijeklo: Narodno vijeće. Vrlo lijepo sačuvan. Namijenjen Babiću.

538: ZAG E24184

Neobjavljeno

Lit.: Trost 1910: 62, T. 19, 15.



**42. Zvijezda Ordена (kraljevske) Krune II. stupanj**  
(Der königliche Kronen–orden)

Zvijezda (2/2)

1861.–1918.

Nep.

Zlato, srebro, emajl. Dim.: 79x79 mm. Težina: 61,75 g. Pol. kal.: 12.

Odlikovanje ima oblik romboidne zrakaste zvijezde izrađene od srebra.

Av.: u sredini zvijezde nalazi se zlatno polje s krunom, okruženo plavo emajliranim prstenom s geslom: „GOTT MIT UNS“. Prsten obrubljuje zlatna kružnica koja je po rubu ukrašena bisernom kružnicom.

Rv.: Navoj za vijak i punce.

Porijeklo: Narodno vijeće. Dobro sačuvan. Namijenjen Babiću.

538: ZAG E24186

Neobjavljeno

Lit.: Trost 1910: 62–63.



## RUSKO CARSTVO



### 43. Medalja za Rusko–japanski rat 1904.–1905. 1905.

Nep.

Bronca. Dim.: 28 mm. Težina: 25,83 g. Pol. kal.: 12.

Av.: 1904–1905, dolje; ispod Oka Božje Providnosti. Lk.

Rv.: natpis „DA/VOZNESET' VAS'/GOSPOD' V' SVOE/ VREMA“ u 4 retka. Lk.

Vrpca je peterokutna, crvene boje, a uz desni rub izmjenične crno (3) – narančaste (2) pruge. Dvije trake-vrpce preklapaju se na metalnoj podlozi.

Porijeklo: Matija Ivanac. Oštećen/Damaged.

538: ZAG E28138

Neobjavljeno

Lit.: Romanov 2000, 240, 241.



### 44. Medalja povodom stote obljetnice patriotskog rata godine 1812. 1912.

Nep.

Bronca. Dim.: 28 mm. Težina: 21,36 g. Pol. kal.: 12.

Av.: glava Aleksandra I. nad.

Rv.: „1812/SLAVNI' I GOD/SEI MINUL'/NO NE PROIDUT'/ SODEJANN'IE V'/NEM PODVIGI/–/1912“ u 7 redaka.

Vrpca je peterokutna, crvene boje s crnim prugama uz rub.

Dvije trake-vrpce preklapaju se na metalnoj podlozi.

Porijeklo: Matija Ivanac. Dobro sačuvan.

538: ZAG E28139

Neobjavljeno

Lit.: Romanov 2000, 250, 251.



### 45. Medalja povodom 300. obljetnice vladanja kuće Romanovih 1913.

Pahman, L.G.

Bronca. Dim.: 28 mm. Težina: 19,24 g. Pol. kal.: 12.

Av.: usporedna pop. Nikolaja II. i Mihaela Romanova, s Monomahovom krunom, u poluprofilu, nad. astragalna kružnica.

Rv.: „V 'PAMJAT'/300–LETIJA/CARSTVOVANIJA/DOMA ROMANOVIH'/1613–1913“ u 5 redaka.

Vrpca je peterokutna. Boje vrpce su crno–narančasto–bijeke paralelne pruge. Dvije trake-vrpce preklapaju se na metalnoj podlozi.

Porijeklo: Matija Ivanac. Dobro sačuvan.

538: ZAG E28140

Neobjavljeno

Lit.: Romanov 2000, 254, 255.

**46.** Oznaka Mihailovskog artiljerijskoga učilišta (dobivao se na kraju školovanja)

1894.–1917.

Eduarde?

Srebro, emajl. Dim.: 56x44 mm. Težina: 32,54 g. Pol. kal.: 12.

Av.: Pod carskom krunom dvoglavi orao, s okrunjenim monogramima „A/I“ na l. i „N/II“ na d. krilu; na prsima pod krunom okrugli štiti s „...I ARTILERISKOJE UČ.“ u modrom emajlu; gore dodan lovor-vijenac; u polju „18 (monogram MHA) 20“; u kandžama orao drži dva prekrivena topa s eksplozivajućom kuglom.

Porijeklo: Stjepan Regenyi, urar, Zagreb. Vrlo lijepo sačuvan.

538: ZAG E33717

Neobjavljeno



### KRALJEVINA SRBIJA

**47.** Zlatna medalja za hrabrost „Miloš Obilić“ (I. stupanj)  
1913.–1941.

Đorđe Jovanović/Huguenin Frères

Bronca, pozlaćena. Dim.: 39x36 mm. Težina: 21,88 g. Pol. kal.: 12.

Av.: „MILOŠ OBILIĆ“ (ćiriličko). Pop.: Miloš Obilić u prsnom oklopu gleda nal., pogled s leđa, na glavi ima kacigu na kojoj se nalazi zmaj.

Rv.: „ZA HRABROST“ (ćiriličko); Križ sa dva ukrižena mača; u sredini križa polje sanatpisom.

Vrpca je trokutna, crvene boje.

Porijeklo: nepoznato. Vrlo lijepo sačuvan.

538: ZAG E59485

Neobjavljeno

Lit.: Prister 2000, br. 342.



**48.** Srebrna medalja za hrabrost „Miloš Obilić“ (II. stupanj).  
1913.–1941.

Đorđe Jovanović/Huguenin Frères

Bronca, posrebrnena. Dim.: 34x30 mm. Težina: 13,94 g. Pol. kal.: 12.

Av.: „ZA/REVNOSNU/SLUŽBU“, u vijencu od duže lovorove (lijevo) i kraće hrastove grančice. U spoju grančica je okrunjeni srpski grb.

Rv.: Državni grb; okrunjeni dvoglavi orao sa srpskim grbom u štiti na prsima; pod svakom kandžom stilizirani ljiljan.

Vrpca je trokutna, crvene boje.

Porijeklo: Matija Ivanac. Vrlo lijepo sačuvan.

538: ZAG E59486

Neobjavljeno

Lit.: Prister 2000, br. 329.







*Oznaka za kapu 42. domobranske Vražje divizije.; Kat. 24.*

## Literatura

- Čutura, D., Galić L. – Veliki Rat: pregled ratnih operacija. *Hrvatska revija* 2004/3: 13-60.
- Dolenec, I.: *Hrvatska numizmatika od početaka do danas. Kovani novac, papirni novac, radne marke, privatna izdanja kovanog novca – žetoni*. Zagreb, 1993.
- DO = Hendy, M. F.: *Catalogue of the Byzantine Coins in the Dumbarton Oaks Collection and in the Whittemore Collection. Vol. IV, Part 1: Alexius I to Alexius V (1081-1204)*. Washington, 1999.
- Dukat, Z., Göricke Lukić, H., Šeparović, T.: *Rimski medaljoni u hrvatskim muzejima / Roman medallions in Croatian museums*. Split, 2004.
- Ehrenbuch der Österreich-Ungarischen Wehrmacht. Die Ausgezeichneten im Weltkriege. I. Band: Allerhöchste Auszeichnungen verlautbart in der Zeit vom 1. August 1914 bis 31. Juli 1915*. Herausgegeben vom K.u.K. Kriegsarchiv Wien 1917.
- Eugen Lah (ur.) 1906 – *Ljetopis Slovenske Matice za leto 1906*. Ljubljana, 1906.
- Forrer, L.: *Biographical Dictionary of Medallists coin-, gem- and seal-engravers mint-masters, &c. ancient and modern with references to their works B.C. 500 – A.D. 1900 compiled by...*, VII. London, 1923.
- Gareljić, T.: *Zbirka medalja i plaketa inž. Dragutina Mandla*. Zagreb, 2009.
- Göricke-Lukić, H.: *Medalje i plakete iz zbirke Muzeja Slavonije Osijek, 15.-20. stoljeće, katalog izložbe. Medaillen und Plaketten aus der Sammlung im Museum Slawoniens Osijek, 15.-20. Jh. Ausstellungskatalog*. Osijek, 1993.
- Heyer von Rosenfeld, Friedrich 1888 – *Die Orden und Ehrenzeichen der k. und k. Österreichisch-Ungarischen Monarchie*. Wien, 1888.
- Lasić, B.: *Medalje i plakete iz privatne zbirke obitelji Lasić*. Galerija Bukovac Cavtat. Kuća Bukovac. Cavtat, 2005.
- Mandl, D.: 50 godina medaljerskog rada prof. Ive Kerdića, *Numizmatika* (Zagreb), 5/1953: 90.
- Mandl, D.: Valdec kao medaljer. *Numizmatičke Vijesti*, 4/1957, 10: 27-32.
- Metcalf, D. M.: *Coinage in the Balkans 820-1355*. Thessaloniki, 1965.

- Mirnik, I.: *Medalja u Hrvatskoj 1700-1900. Katalog izložbe*. Zagreb 1981.
- Mirnik, I.: Circulation of North African etc. currency in Illyricum, *Arheološki Vestnik* 38/1987: 369-392.
- Mirnik, I.: Radovi Valdeca, Frangeš-Mihanovića i Kerdića u Numizmatičkoj zbirci Arheološkog muzeja u Zagrebu, *Peristil* 32/1988-89: 267-275.
- Mirnik, I.: Francuske medalje iz „La belle époque“ u zagrebačkoj numizmatičkoj zbirci, *Peristil* 35-36/1992-1993: 327-348.
- Mirnik, I.: Arheološki muzej u Zagrebu / Zagreb Archaeological Museum. U/In *Muzeopis 1846-1996*. Zagreb, 1996: 17-39.
- Mirnik, I.: *Ivo Kerdić (1881-1952). Medalje i plakete iz fundusa Arheološkog muzeja u Zagrebu. Medals and plaquettes from the Zagreb Archaeological Museum*. Zagreb, 2004.
- Mirnik, I.: *Zbirka medalja Berislava Kopača. The Berislav Kopač Medal Collection*. Zagreb, 2005.
- Montenuovo 1880 = *Collectio Montenuovo. Verzeichniss verkäuflicher Münzen aus der fürstlich Motenuovo'schen Münzsammlung. Bogen 1 und 2*. Frankfurt am Main, 1880.
- Price, M. J.: *The coinage in the name of Alexander the Great and Philip Arrhidæus. A British Museum Catalogue*, I-II. Zurich – London, 1991.
- Pojić, M. 2001 – Ustroj Austrougarske vojske na ozemlju Hrvatske 1868.-1914., *Arhivski vjesnik*, 43, 2001: 147-169.
- Priester, B. 1984 – *Odlikovanja*. Katalog muzejskih zbirki XXI, Povijesni muzej Hrvatske. Zagreb, 1984.
- Priester, B.: *Odlikovanja iz zbirke dr. Veljka Malinara*, I. dio. Zagreb, 1991.
- Priester, B.: *Odlikovanja iz zbirke dr. Veljka Malinara*, III. dio, Crne Gore, Srbije, Kraljevine SHS (Kraljevine Jugoslavije) i Socijalističke Jugoslavije. Zagreb, 2000.
- Priester, B. 2011. – Zbirka odlikovanja, medalja, plaketa i znački. U: Borošak Marijanović, J. (ur.): *Dadah zlato za željezo, prvi svjetski rat u zbirkama hrvatskog povijesnog muzeja*. Zagreb 2011: 366-441.
- Ranglisten des kaiserlichen und königlichen Heeres 1918* : abgeschlossen mit Personalverordnungsblatt Nr. 40/18, teilweise bis Personalverordnungsblatt, Nr. 77 berichtigt.
- Rengjeo, I.: *Corpus der mittelalterlichen Münzen von Kroatien, Slavonien, Dalmatien und Bosnien*. Graz, 1959.
- Romanov, D. 2000 - *The Orders, Medals and History of Imperial Russia*, 2000.
- RIC I(2) = Sutherland, C. H. V.: *The Roman Imperial Coinage*, I (revised edition). *From 31 BC to AD 69*. London, 1984.
- RIC II.1(2) = Carradice, I. A., Buttrey, T. V.: *The Roman Imperial Coinage. From AD 69 – 96. Vespasian to Domitian*. London, 2007.
- RIC X = Kent, J. P. C.: *The Roman Imperial Coinage. The Divided Empire and the Fall of the Western Parts AD 395 – 491*. London, 1994.
- Roje–Depolo, L., Mažuran-Subotić, V.: *Ivo Kerdić, Retrospektivna izložba*. Zagreb 1993.
- RRC = Crawford, M.: *Roman Republican Coinage*, I-II. Cambridge 1983.
- Schmidt-Brentano, A. 2007 – *Die k.k. bzw. k.u.k. Generalität 1816-1918*. Österreichisches Staatsarchiv, 2007.
- SNG Alpha = *Sylloge nummorum graecorum, Greece II. The Alpha bank collection. Macedonia I: Alexander I – Perseus*. Athens, 2000.



Škiljan, M., Borošak Marijanović, J., *Patriotski ukrasni predmeti*, u: *Dadoh zlato za željezo, Prvi svjetski rat* u zbirka Hrvatskog povijesnog muzeja, Borošak Marijanović, J. (ur.), Zagreb, 2011, 534-539.

Švajncer, J.: *Uporni mornarji na Jadranu 1914-1918. Numizmatički vestnik*, 13/1985, 13: 100.

Todorović, N.: *Jugoslovenske i inostrane medalje. Médailles yougoslaves et étrangères*. Beograd 1964.

Trost, L. J. 1910 – *Die Ritter- und Verdienst-Orden, Ehrenzeichen und Medaillen aller Souveräne und Staaten seit Beginn des XIX. Jahrhunderts*. Wien, Braumüller k. u. k. Hof und Universitäts Buchhändler, 1910.

Unger, E.: *Magyar éremhatározó*, I. Budapest 1974.

Zlamalik, V.: *Medalja u Hrvatskoj*. Zagreb 1964.

 **SPLITSKA  
BANKA**  
SOCIÉTÉ GÉNÉRALE GROUP



 **triglav**  
TRIGLAV OSIGURANJE d.o.o.



[www.amz.hr](http://www.amz.hr)